

راهنمای مبارزه با پول شویی در شرکت های تجاری

حسین صابری

مدرس و مشاور در حوزه مبارزه با پول شویی و تامین مالی تروریسم

نسخه دوم

مخاطبان فرهیخته و ارجمند؛

بهره برداری از نسخه الکترونیکی جزوه موجود، گامی کوچک ولی موثر در نجات محیط زیست خواهد بود.

فهرست

- ۱- مقدمه..... ۱
- ۲- تعریف پول شویی..... ۱
- ۳- تاریخچه پول شویی..... ۲
- ۴- فرایند پول شویی..... ۳
- ۴-۱- جایگذاری..... ۴
- ۴-۲- لایه گذاری..... ۴
- ۴-۳- یکپارچه سازی..... ۴
- ۵- گونه‌های پول شویی..... ۵
- ۵-۱- پول شویی درونی..... ۵
- ۵-۲- پول شویی صادرشونده..... ۵
- ۵-۳- پول شویی وارد شونده..... ۵
- ۵-۴- پول شویی بیرونی..... ۵
- ۶- آثار اقتصادی پول شویی..... ۵
- ۶-۱- اخلال و بی ثباتی در اقتصاد..... ۵
- ۶-۲- کاهش درآمد دولت..... ۶
- ۶-۳- کاهش کنترل دولت بر سیاست‌های اقتصادی..... ۶
- ۶-۴- تغییر جهت سرمایه‌گذاری‌ها و خروج سرمایه‌ها از کشور..... ۶
- ۶-۵- تضعیف امنیت اقتصادی..... ۶
- ۶-۶- تضعیف یکپارچگی و تمامیت بازارهای مالی..... ۷
- ۶-۷- آثار منفی بر نرخ بهره و ارز..... ۷
- ۶-۸- افزایش ریسک اعتباری..... ۷
- ۶-۹- تأثیر پول شویی بر اقتصاد کلان..... ۷
- ۶-۱۰- تأثیر پول شویی بر سیاست‌گذاری اقتصادی..... ۸
- ۷- آثار پول شویی بر خصوصی‌سازی..... ۹
- ۷-۱- تضعیف بخش خصوصی..... ۹

- ۷-۲- ایجاد موانعی برای خصوصی سازی ۹
- ۸- پول شویی در قوانین کشور ۱۰
- ۹- پول شویی از منظر ریسک ۱۰
- ۹-۱- انواع ریسک ۱۱
- ۹-۲- اعمال شیوه ریسک محور ۱۱
- ۱۰- شرکتهای تجاری و پولشویی ۱۱
- ۱۰-۱- شناسایی مشتری ۱۱
- ۱۰-۱-۱- فرایند شناسایی مشتری های حقوقی ۱۲
- ۱۰-۱-۲- فرایند شناسایی مشتری های متقاضی صدور حواله ۱۲
- ۱۰-۲- طبقه بندی مشتری ها بر مبنای ریسک و اجرای ضوابط دقیق برای مشتری های پرخطر ۱۲
- ۱۰-۲-۱- مشتری های پرریسک ۱۳
- ۱۰-۲-۲- محصولات و خدمات مالی پرریسک ۱۳
- ۱۰-۲-۳- مناطق پر ریسک ۱۴
- ۱۰-۳- نظارت سیستمی بر گردش عملیات مشتری به منظور تشخیص موارد مشکوک ۱۴
- ۱۰-۳-۱- تجهیز سیستم گزارش دهی استاندارد و گزارش موارد مشکوک به مراجع صلاحیت دار ۱۴
- ۱۰-۳-۲- سیستم گزارش دهی موارد مشکوک ۱۵
- ۱۰-۳-۳- انواع گزارش های مفید جهت شناسایی موارد مشکوک ۱۵
- ۱۰-۳-۴- گزارش انتقالات نقدی ۱۵
- ۱۰-۳-۵- گزارش های روزانه و سوابق انتقالات خطی ۱۵
- ۱۰-۳-۶- گزارش های حجم ابزارهای پولی استفاده شده توسط مشتریان و سرعت گردش حساب مشتری ۱۶
- ۱۱- فرایند پیاده سازی نظام مبارزه با پول شویی ۱۶
- ۱۱-۱- تشکیل واحد مبارزه با پول شویی ۱۶
- ۱۱-۲- آموزش کارکنان ۱۶
- ۱۱-۳- شناسایی مشتری ۱۶
- ۱۱-۳-۱- رویه شناسایی مشتری ۱۷
- ۱۱-۳-۲- شناسایی اولیه ۱۸
- ۱۱-۳-۳- شناسایی کامل ۱۹
- ۱۱-۴- نگهداری سوابق و اسناد ۲۱

- ۱۱-۵- معاملات مشکوک ۲۲
- ۱۱-۶- برنامه‌ها و آموزش‌ها ۲۳
- ۱۱-۷- محرمانه بودن گزارشات ۲۳
- پیوست‌ها ۲۴
- قانون مبارزه با پول‌شویی مصوب ۱۳۸۶/۱۱/۰۲، مجلس شورای اسلامی ۲۴
- قانون اصلاح قانون مبارزه با پول‌شویی ۲۶
- آیین‌نامه اجرایی قانون مبارزه با پول‌شویی ۳۲
- دستورالعمل اجرایی مبارزه با پول‌شویی در شرکتهای تجاری و موسسات غیرتجاری ۴۲

۱- مقدمه

پول شویی^۱ از جمله فعالیت‌های ناسالم اقتصادی است که خود ناشی و در عین حال تکمیل کننده فعالیت‌های مجرمانه دیگری به حساب می‌آید. چنین فعالیتی نه تنها اقتصاد کشورها، روابط اجتماعی و سیاسی آن‌ها را نیز تحت تأثیر منفی و زیانبار خود قرار می‌دهد. به همین علت، بررسی اثرات منفی و نحوه مبارزه با آن در دستور کار سیاست‌گذاران اقتصادی و مورد توجه دستگاه قضایی کشورها قرار گرفته است. مطالعات نشان می‌دهد که کشورهای در حال توسعه، بیشتر در معرض فعالیت‌های پول شویی قرار دارند، زیرا در این کشورها، به دلیل عدم نظارت دولت، استفاده از روش‌های غیرقانونی آسانتر است. گرچه تلاش زیادی در جهت مبارزه با این جرم مالی انجام گرفته، به علت پیچیدگی عملیات پولشویی و گستردگی آثار و تبعات منفی اقتصادی و اجتماعی آن از یک سو، و فقدان تحقیق و پژوهش‌های لازم برای شناسایی این پدیده، به خصوص در کشورهای در حال توسعه از سوی دیگر، توفیق چندانی به دست نیامده است.

بر این اساس در نوشتار پیش‌رو، با هدف تبیین و شناسایی پدیده پول شویی و آثار منفی اقتصادی آن صورت گرفته است. در مرحله نخست، مفهوم و تعریف پول شویی، تاریخچه، فرایند و گونه‌های آن اشاره خواهد شد. سپس، به بررسی آثار و تبعات اقتصادی آن پرداخته می‌شود.

۲- تعریف پول شویی

پول شویی فرایندی است که طی آن پول‌های کثیف که از فعالیت‌های غیرقانونی به دست آمده است، شسته می‌شود و به پول تمیز یا به پولی که ظاهراً تمیز به نظر می‌رسد تبدیل می‌شود، به عبارت دیگر منبع پول‌هایی که به طور غیرقانونی به دست آمده است در جریان یک رشته نقل و انتقالات، مجهول باقی می‌ماند به طوریکه در نهایت می‌توان پول‌ها را به عنوان درآمد مشروع عرضه کرد. در واقع پول شویی عبارتست از هرگونه عمل به منظور پنهان ساختن یا تغییر ماهیت غیرقانونی درآمدهای حاصل شده به نحوی که به نظر می‌رسد منشأ تحصیل آنها قانونی بوده است. به بیانی دیگر، پول شویی، پردازش عواید حاصل از فعالیت‌های مجرمانه به منظور پنهان کردن یا تغییر ظاهر منشأ غیر قانونی آن است. در مستندات بین المللی و قوانین و مقررات تدوین شده در کشورهای مختلف در زمینه مبارزه با پول شویی، این پدیده به صورت‌های زیر تعریف شده است:

تعریف پول شویی در دستور العمل جامعه اروپایی مصوب مارس ۱۹۹۰، به صورت زیر است:

«تبدیل یا انتقال یک دارایی، با علم به این که از فعالیت‌های مجرمانه به دست آمده باشد، به منظور پنهان داشتن یا گم کردن رد منشا غیر قانونی آن دارایی؛ یا کمک به شخصی که مرتکب چنین جرمی شده است، برای گریز از پیامدهای قانونی جرم مزبور» همچنین، در این دستور العمل، تعریف پول شویی موارد زیر را نیز در بر می‌گیرد:

پنهان کردن یا تغییر ظاهری منشأ، مکان، قصد، رفتار، حقوق یا مالکیت واقعی مربوط به یک دارایی با علم به اینکه آن دارایی از فعالیت‌های مجرمانه به دست آمده است.

این تعریف، در واقع برگرفته از تعریف ارائه شده در بند ۱- ب ماده سه پیمان نامه وین است که در ۱۹ دسامبر ۱۹۸۸ به امضای اعضا رسیده است؛ با این تفاوت که در پیمان نامه وین، تنها پول‌های به دست آمده از جرائم سازمان یافته و به ویژه مواد مخدرگنجانده شده بود.

تعریف پول شویی در پیمان نامه شورای اروپا مربوط به نشست اوت ۱۹۹۰ استراسبورگ تکمیل شد و موارد زیر به تعریف ارائه شده در دستور عمل جامعه اروپا افزوده شد:

^۱ Money Laundry

«تحصیل، تملک، یا استفاده از دارایی‌های به دست آمده از منابع غیر قانونی، و نیز هرگونه مشارکت، مباشرت، دسیسه‌چینی برای ارتکاب، اقدام به ارتکاب، یا کمک، ترغیب، تسهیل، پنهان‌کاری، هرگونه جرم مرتبط با پول‌شویی.»
به استناد گزارش توضیحی پیمان نامه مزبور، یکی از مهم‌ترین دلایل افزودن موارد بالا به تعریف پول‌شویی، زدودن کاستی‌های موجود در تعریف ارائه شده در پیمان نامه وین، با هدف جلوگیری از استخدام وکیل یا متخصصان مالی توسط مجرمان برای مقاصد پول‌شویی بیان شده است.

کمپسیون آمریکایی کنترل و سوء استفاده از مواد مخدر در ماده دو جرائم پول‌شویی مصوب می‌۱۹۹۹، پدیده پول‌شویی را به صورت زیر تعریف کرده است:

«کسب، تصرف، نگهداری، به کارگیری، پنهان‌سازی، تغییر ماهیت یا تبدیل، دست به دست کردن مالی با علم به این که شخص می‌داند یا براساس شواهد و قرائن باید بداند که مال مزبور از عواید حاصل از قاچاق مواد مخدر یا سایر جرائم مهم به دست آمده است.»

کمپسیون مزبور علاوه بر موارد بالا، مشارکت، کمک و همدستی، تبانی، مقدمه چینی و مشاوره و ترغیب اشخاص به ارتکاب جرم پول‌شویی و کمک به اشخاص مجرم برای فرار از پیامدهای قانونی عمل خود را، جرم پول‌شویی تلقی می‌کند. براساس **تعریف مصوب سازمان بین‌المللی پلیس کیفری**، پول‌شویی عبارت است از هر نوع عمل یا اقدام به عمل برای مخفی کردن یا تغییر ظاهر دادن هویت عواید نامشروع به طوری که وانمود شود از منابع قانونی سرچشمه گرفته‌اند.

گروه کاری اقدام مالی برای مبارزه با پول‌شویی، در گزارشی فرآیند عمل یا رفتار پول‌شویی را شرح داده است که شامل اجزای زیر است.

- تبدیل یا انتقال مال با علم به اینکه چنین مالی از یک جرم کیفری حاصل شده است به منظور مخفی کردن یا تغییر ظاهر منشاء غیر قانونی مال مورد نظر یا کمک به شخصی که مرتکب چنین جرمی شده است برای فرار از پیامدهای قانونی عمل خود؛
- پنهان کردن یا تغییر ماهیت واقعی، منشاء، محل، جابه‌جایی یا مالکیت مال با علم به اینکه چنین مالی از فعالیت مجرمانه حاصل شده است؛
- تملک، تصرف یا استفاده از مال با علم به اینکه چنین مالی حاصل فعالیت‌های مجرمانه است.

۳- تاریخچه پول‌شویی

پول‌شویی به عنوان یک جرم حدود سه دهه سابقه دارد و عملاً از دهه ۱۹۸۰ و اساساً در مورد قاچاق داروهای روان‌گردان و مواد مخدر مطرح گردید. ولی سابقه پول‌شویی و مباحث مربوط به آن بیش از این است. درباره واژه پول‌شویی به عنوان یک جرم، چندین دیدگاه و نظریه متفاوت وجود دارد.

یک نظریه معتقد است که این لغت ریشه در قرن بیستم دارد و به زمانی که قمار در ایالات متحده ممنوع شد باز می‌گردد. در دهه ۱۹۳۰ میلادی سرافان مافیای آمریکایی مبالغ عظیم نقدی حاصل از فحشا، قمار، قاچاق مشروبات الکلی و اخاذی به دست می‌آوردند و نیاز به منابعی داشتند تا درآمدهای خود را مشروع جلوه دهند. یکی از راه‌های رسیدن به این اهداف، سرمایه‌گذاری و خرید واحدهای تجاری و امتزاج اموال مشروع و غیر مشروع بود، برای این منظور دستگاه‌های سکه‌ای رختشویی انتخاب شدند که به دلیل امتیاز ویژه‌ای از قبیل رواج بین عموم، درآمد نقدی حاصل از آن و از همه مهم‌تر نامشخص بودن میزان درآمد این دستگاه‌ها، مورد توجه گانگسترهایی مانند آلکاپون قرار گرفت تا ظاهری مشروع و قانونی برای فعالیت‌های غیرقانونی و پول‌های حاصله از این فعالیت‌ها بدهد. بعدها نیز این اشخاص علیرغم ارتکاب جرایم متعدد، به کمک وکلا و مشاورین حقوقی زبردست تنها از نقطه نظر فرار مالیاتی محکوم شدند.

رابطه پیتزا، روشی بود که مافیا برای جابجایی هروئین از شغل پیتزافروشی سوءاستفاده می کردند. و از این طریق درآمدهای زیادی کسب می کردند و برای گم کردن منشأ پول آن را به بانکهای سوئیس منتقل می کردند. این گروه مافیایی، در بین سالهای ۱۹۷۵ تا ۱۹۸۴ توانستند ۱,۶ میلیارد دلار مواد مخدر وارد آمریکا نمایند. گروهی از عوامل کلیدی باند فوق در فرودگاه پالرمو در حالی که سعی می کردند پول نقد زیادی را خارج کنند، دستگیر شدند.

نظریه‌ای دیگر، دلیل رواج واژه پول‌شویی را فرایندی می‌داند که در آن پول کثیف و غیرقانونی با عبور از صافی‌های پولی و مالی مختلف و نقل و انتقالات پیچیده و تودرتو شسته شده و ظاهری تمیز به خود می‌گیرد. در این حالت ردیابی ریشه‌های اصلی آن به مراتب دشوارتر می‌شود. اصطلاح پول‌شویی نخستین بار در جریان رسوایی واتر گیت در اواسط دهه هفتاد توسط مشاور حقوقی نیکسون رئیس جمهوری وقت ایالات متحده آمریکا مطرح گردید.

در نظریه‌ای که استرلینگ سیگریو مطرح کرده است تاریخچه پول‌شویی به ۳۰۰۰ سال قبل برمی‌گردد که بازرگانان دارایی خود را از حکامی که ثروت‌شان را تصاحب کرده و خودشان را نابود می‌کردند، پنهان می‌نمودند. تجار چینی علاوه بر مخفی کردن اموالشان از حکومت، ثروت‌شان را نیز جابجا می‌نمودند.

بدین طریق مخفی نمودن پول یا دارایی برای محفوظ نگه داشتن آن از مصادره توسط دولت یا پرداخت خراج، سابقه‌ای طولانی دارد و بعضی کارشناسان بر این عقیده هستند که صنعت بانکداری برون مرزی و پدیده فرار از مالیات همین گونه به وجود آمده است. به عبارت دیگر پدیده پول‌شویی به گونه‌ای با تاریخ تجارت و بانکداری عجین شده است.

نظریه دیگر، سابقه پول‌شویی و مطرح شدن آن در سطح بین‌المللی را در پی دزدیده شدن بیش از ده میلیارد دلار از درآمد کشور زئیر توسط رئیس جمهوری وقت، موبوتو و هم‌چنین دزدیده شدن حدود شش میلیارد دلار از کشور نیجریه توسط آباچا، می‌داند. پول‌شویی به عنوان یک جرم در مورد عواید حاصل از قاچاق مواد مخدر و داروهای روان گردان مورد توجه کشورهای غربی قرار گرفت. این امر به دلیل آگاهی کشورهای مزبور از سودهای کلان حاصل از این فعالیت مجرمانه و نگرانی آن‌ها در مورد گسترش مصرف مواد مخدر در جوامع غربی بود.

به هر حال، جنایتکاران همواره به مشاغلی روی آورده‌اند که منافع بیشتری داشته باشد. آن‌ها در این مسیر موسسات حقوقی و شیوه‌های حسابداری بنا کرده و سعی کرده‌اند در بانک‌ها، مؤسسات مالی، مؤسسات خدمات حرفه‌ای نظیر حسابرسان خبره و حتی دولت‌ها نفوذ نمایند.

۴- فرایند پول‌شویی

پول‌شویی فرایندی پیچیده، مستمر، دراز مدت و گروهی است که به طور معمول در مقیاسی بزرگ انجام می‌شود و می‌تواند از محدوده جغرافیایی - سیاسی یک کشور فراتر رود. براساس این فرآیند، عواید حاصل از فعالیت‌های مجرمانه با گذر از مراحل مختلف وارد نظام مالی و فعالیت‌های قانونی می‌شود و با پنهان ماندن منشأ غیر قانونی آن، ظاهری قانونی می‌یابد. پول‌شویی یک کنش یا یک فعالیت نیست، یک فرایند است که در سه مرحله انجام می‌پذیرد که می‌تواند این سه مرحله با هم به عنوان یک تراکنش تک انجام پذیرد و یا می‌تواند چندین تراکنش پشت سر هم باشد. اما به طور کلی، ۳ مرحله دارد:

الف) مرحله جایگذاری^۱

ب) مرحله لایه گذاری^۲

ج) مرحله یکپارچه سازی^۳

^۱The placement stage

^۲ The placement stage

^۳ The integration stage

در ادامه توضیحات مربوط به هر مرحله آورده شده است.

۴-۱- جایگذاری

اولین مرحله از فرآیند پول شویی، جایگذاری یا تزریق عواید حاصل از فعالیت‌های مجرمانه به شبکه مالی رسمی با هدف تبدیل عواید مزبور از حالت نقدی به ابزارهای (دارایی‌های) مالی است. جایگذاری عواید حاصل از جرم می‌تواند با تقسیم وجوه کلان به مبالغ کوچکتر که چندان حساسیت برانگیز نیست و سپرده‌گذاری آن‌ها در بانک‌های داخلی یا دیگر موسسات مالی رسمی و غیر رسمی انجام شود. یا برای سپرده‌گذاری در موسسات مالی خارجی به بیرون از مرزها انتقال داده شود، یا برای خرید کالاهای پرازش مانند آثار هنری، هواپیما، فلزات و سنگ‌های قیمتی به کار رود.

۴-۲- لایه گذاری

این مرحله که در واقع جداسازی عواید حاصل از فعالیت‌های مجرمانه از منشا یا فعالیت‌های موجد آن است، از طریق ایجاد لایه-های پیچیده‌ای از معاملات یا نقل و انتقالات مال چندگانه با هدف مبهم ساختن فرآیند حسابرسی و مجهول گذاشتن هویت طرف-های اصلی معامله و ناممکن کردن رد گیری منشا عواید مزبور، صورت می‌گیرد. این مرحله می‌تواند شامل معاملاتی مانند انتقال تلگرافی سپرده، تبدیل سپرده به اسناد پولی (اوراق بهادار، سهام سرمایه‌ای، چک-های مسافرتی)، خرید مجدد کالاهای پر ارزش و اسناد پولی و سرمایه‌گذاری آن‌ها در معاملات ملکی و موسسات قانونی به ویژه در صنایع تفریحی و جهانگردی باشد. شرکت‌های پوششی که معمولاً در کشورهایی با شرایط مالیاتی مناسب به ثبت می‌رسند، ابزاری معمول در مرحله لایه‌بندی هستند. این شرکت‌ها که مدیران آن‌ها اغلب وکلای محلی هستند و از جانب موکلان ایفای نقش می‌کنند، با اتکا به قوانین رازداری بانکی و امتیاز وکیل - موکل از افشای اطلاعات مالکان شرکت‌های مزبور خودداری می‌کنند.

۴-۳- یکپارچه سازی

آخرین مرحله در فرآیند پول شویی، یکپارچه‌سازی یا فراهم کردن پوشش ظاهری مشروع و توجیه قانونی برای عواید حاصل از فعالیت‌های مجرمانه است. چنانچه مرحله لایه‌چینی با موفقیت انجام شود عواید شسته شده با استفاده از طرح‌های یکپارچه‌سازی، به نحوی وارد جریان اصلی اقتصادی می‌شود که با بازگشت به سیستم مالی، وجوه شکل و ظاهری قانونی یافته است. در این مرحله در واقع، وجوه انباشته شده در لایه‌های مختلف، صرف خرید دارایی‌های قانونی شده و از این طریق وارد سیستم رسمی مالی و اقتصادی می‌شود و با دارایی‌های دیگر در سیستم همگون می‌شود. در پایان این مرحله تشخیص دارایی‌های قانونی از غیرقانونی بسیار مشکل خواهد بود.

مرحله یکپارچه‌سازی می‌تواند از طریق روش‌های متعددی مانند استفاده از شرکت‌های پوششی برای اعطای وام، یا سپرده‌گذاری در موسسات مالی خارجی به عنوان وثیقه تأمین برای وام‌های داخلی صورت گیرد. جعل حواله‌های کالاهای فروخته شده به خارج از مرزها، از دیگر روش‌های معمول برای انجام این مرحله است.

مراحل اساسی فرآیند پول شویی ممکن است به صورت جداگانه و متمایز یا به طور همزمان اتفاق افتد. چگونگی استفاده از این مراحل به ساز و کارهای موجود برای پول شویی و شرایط سازمان‌های مجرم بستگی دارد.

۵- گونه‌های پول شویی

پدیده پول شویی در یک کشور لزوماً به عواید به دست آمده از فعالیت‌های بزه‌کارانه یا مجرمانه انجام شده در آن کشور محدود و منحصر نمی‌شود. در واقع، ممکن است عواید به دست آمده از فعالیت‌های مجرمانه در دیگر کشورهای جهان نیز به کشور مفروض منتقل و در آن شسته شود.

به طریق اولی، تعریف پول شویی باید در برگیرنده بخشی از عواید جرایم رخ داده در هر کشور نیز باشد که برای شسته شدن در سایر نقاط جهان، از آن خارج می‌شود. بدین ترتیب، چهارگونه قابل شناسایی پول شویی را چنین می‌توان برشمرد:

۱-۵- پول شویی درونی

شامل پول‌های کثیف به دست آمده از فعالیت‌های مجرمانه انجام شده در داخل یک کشور که در همان کشور نیز شسته می‌شود.

۲-۵- پول شویی صادرشونده

شامل پول‌های کثیف به دست آمده از فعالیت‌های مجرمانه انجام شده در سایر نقاط جهان، که در داخل یک کشور مفروض شسته می‌شود.

۳-۵- پول شویی وارد شونده

شامل پول‌های کثیف به دست آمده از فعالیت‌های مجرمانه انجام شده در سایر نقاط جهان، که در داخل یک کشور مفروض شسته می‌شود.

۴-۵- پول شویی بیرونی

شامل پول‌های کثیف به دست آمده از فعالیت‌های مجرمانه انجام شده در سایر کشورها، که در خارج از کشور نیز شسته می‌شود. برپایه بخش‌بندی بالا، صرف نظر از مورد چهارم (پول شویی بیرونی) سه مورد دیگر پول شویی، باید در جریان قانون‌گذاری و برنامه های آتی مبارزه با پدیده پول شویی در ایران مورد توجه قرار گیرد. اما در این میان، اتخاذ تمهیداتی برای مبارزه با گونه‌های اول و سوم، یعنی پول شویی درونی و پول شویی وارد شونده، در درجه نخست اولویت قرار دارند. همچنین، با توجه به شناسایی پدیده پول شویی به عنوان یک معضل جهانی، پیداست که بخش مهمی از برنامه مبارزه با پول شویی در ایران نیز، به ویژه در دو زمینه پول شویی وارد شونده و صادر شونده به فراهم آوردن گونه‌ای همکاری متقابل با نهادهای جهانی شناخته شده در این باره بستگی دارد.

۶- آثار اقتصادی پول شویی

۶-۱- اخلاص و بی ثباتی در اقتصاد

اشخاصی که اقدام به پول شویی می‌کنند، به دنبال سود حاصل از سرمایه‌گذاری وجوه غیر قانونی خود در فعالیت‌های اقتصادی نیستند، بلکه هدف آن‌ها نگهداری اصل وجوه و عواید مزبور، است. بنابراین، آن‌ها وجوه خود را به لزوم در فعالیت‌هایی که برای کشور محل استقرار وجوه مزبور، سود آور باشد سرمایه‌گذاری نمی‌کنند. علاوه بر این، از آنجا که پول شویی باعث هدایت وجوه از سرمایه‌گذاری سالم به سوی سرمایه‌گذاری‌های با کیفیت پایین می‌شود، به رشد اقتصادی لطمه وارد می‌کند. برای مثال در بعضی از کشورها، وجوه مزبور به سوی سرمایه‌گذاری در بخش‌هایی مانند ساختمان سازی، هتل داری و... سوق یافته است، اما این جهت

گیری وجوه، به دلیل تقاضای واقعی نبوده بلکه از منافع کوتاه مدت پول‌شویان ناشی شده است و به محض این که بخش‌های مزبور خاصیت خود را برای پول‌شویان از دست بدهند، آن‌ها سرمایه‌های خود را از آن بخش‌ها خارج می‌کنند و این موضوع خسارت شدیدی به بخش‌های مزبور و کل اقتصاد وارد می‌کند.

۶-۲- کاهش در آمد دولت

یکی دیگر از آثار زیان‌بار پول‌شویی کاهش درآمدهای دولت است که به طور غیر مستقیم به اشخاصی که مالیات خود را صادقانه پرداخت می‌کنند، لطمه می‌زند. علاوه بر این، پول‌شویی گردآوری مالیات را نیز با مشکل مواجه می‌کند.

۶-۳- کاهش کنترل دولت بر سیاست‌های اقتصادی

براساس برآوردهای انجام شده، حجم پول‌شویی در جهان بین ۲ تا ۵ درصد تولید ناخالص داخلی جهان است. در بعضی از کشورهای در حال رشد، این عواید غیر قانونی ممکن است میزان بودجه دولت را تحت شعاع قرار دهد و در نتیجه کنترل دولت بر سیاست‌گذاری‌های اقتصادی را کاهش دهد. در واقع گاهی حجم زیاد دارایی‌های انباشته شده مبتنی بر عواید حاصل از پول‌شویی، بازارها یا حتی اقتصادهای کوچک را در تنگنا قرار می‌دهد.

ماهیت غیر قابل پیش‌بینی پول‌شویی همراه با کاهش کنترل دولت بر سیاست‌های اقتصادی، دستیابی به سیاست‌های صحیح و کارآمد اقتصادی را با مشکل مواجه می‌کند.

از آنجا که عواید حاصل از فعالیت‌های مجرمانه در آمار تولید ناخالص داخلی ثبت نمی‌شود؛ لذا اشتباه در تحلیل‌ها و سیاست‌گذاری‌های کلان اقتصادی از مهم‌ترین پیامدهای کلان اقتصادی پول‌شویان به شمار می‌آید.

۶-۴- تغییر جهت سرمایه‌گذاری‌ها و خروج سرمایه‌ها از کشور

پول‌شویی، باعث تغییر جهت سرمایه‌گذاری دراز مدت و زیربنایی به سرمایه‌گذاری‌های کوتاه‌مدت در بخش‌های خدماتی می‌شود. این تغییر جهت در سرمایه‌گذاری بر اقتصاد کلان و برنامه‌ریزی‌های دراز مدت دولت آثار زیان‌باری دارد. زیرا سرمایه‌گذاری‌های کوتاه‌مدت در سطح کلان به دلیل ناپایداری و قدرت بالای خروج آن از کشور، صدمات جبران‌ناپذیری بر پیکره اقتصاد وارد می‌کند. از سوی دیگر عواید حاصل از قاچاق مواد مخدر و سایر فعالیت‌های مجرمانه همیشه در جایی که تولید یا تظهير می‌شود، سرمایه‌گذاری نمی‌گردد. بلکه چنین سرمایه‌هایی به سوی کشورهای توسعه یافته به خصوص کشورهای غربی، سرازیر می‌شود.

۶-۵- تضعیف امنیت اقتصادی

یکی از مؤلفه‌های امنیت اقتصادی برای سرمایه‌گذاران (داخلی و خارجی) محفوظ ماندن حقوق اشخاص از هر گونه تعدی خودسرانه است. به عبارت دیگر به رسمیت شناختن مالکیت اشخاص و تضمین اجرای قراردادهای جزء اصول اولیه امنیت اقتصادی است. از سوی دیگر کاهش ریسک سرمایه‌گذاری که مؤلفه دیگر امنیت اقتصادی است جز با ایجاد شفافیت و حکومت قانون میسر نخواهد شد.

پول‌شویی و فعالیت‌های مجرمانه یکی از موانع اصلی بر سر راه امنیت اقتصادی، ایجاد شفافیت مالی و حکومت قانون است که زمینه فعالیت‌های تبهکارانه را گسترش و فعالیت‌های سازنده اقتصادی را کاهش می‌دهد.

۶-۶- تضعیف یکپارچگی و تمامیت بازارهای مالی

مؤسسات مالی متکی به عواید حاصل از فعالیت‌های مجرمانه، در مدیریت مناسب دارایی‌ها، انجام به موقع تعهدات و عملیات خود با مشکلات و چالش‌های بیش‌تری مواجهند. برای مثال، مقدار زیادی پول با هدف پول‌شویی وارد موسسه مالی می‌شود، اما به‌طور ناگهانی و بدون اعلام و اخطار، در پاسخ عوامل غیربازاری، مانند اقدامات قانونی، از موسسه خارج می‌شود. این امر ممکن است مشکلاتی در زمینه نقد شوندگی و امور اجرایی در بانک‌ها ایجاد کند.

۶-۷- آثار منفی بر نرخ بهره و ارز

از آنجا که پول‌شویان وجوه به دست‌آمده را در جایی سرمایه‌گذاری می‌کنند که احتمال کشف آن نسبت به جایی که بازدهی بیشتری دارد، کمتر است؛ لذا پول‌شویی تأثیر معکوسی بر نرخ ارز و نرخ بهره خواهد داشت. به عبارت دیگر پول‌شویی خطر بی‌ثباتی ناشی از تخصیص نادرست منابع را - که خود حاصل فعالیت‌های مصنوعی و غیرواقعی دارایی‌هاست - افزایش می‌دهد. علاوه بر این، به علت انتقال غیرقابل پیش‌بینی عواید حاصل از فعالیت‌های مجرمانه، پول‌شویی تأثیر مخربی بر ثبات نرخ ارز و بهره بر جای می‌گذارد. پول‌شویی و دیگر جرایم سازمان‌یافته می‌تواند منجر به تغییرات مبهم و غیرقابل توجیه در تقاضای پول و نوسان‌های شدید در جریان‌های سرمایه، نرخ ارز و نرخ بهره منجر شود.

۶-۸- افزایش ریسک اعتباری

هیچ کشوری تمایل ندارد که اعتبار خود و نهادهای مالی را با همکاری در انجام پول‌شویی، به ویژه در شرایط کنونی اقتصاد جهانی از دست بدهد. پول‌شویی و جرایم مالی دیگر مانند دستکاری در بازار، دادوستد اوراق بهادار با استفاده از اطلاعات مجرمانه، اختلاس، نقش جذب کنندگی سود، اعتماد و اطمینان را در بازار از بین می‌برد. کاهش اعتبار به دلیل انجام فعالیت‌های مجرمانه، فرصت‌های مناسب جهانی و رشد و پایداری را کاهش می‌دهد و باعث رشد سازمان‌های مجرم با اهداف کوتاه‌مدت می‌شود. علاوه بر این، در صورتی که به اعتبار مالی کشوری خدشه وارد شود، به دست‌آورد اعتبار مجدد بسیار مشکل و مستلزم صرف منابع قابل توجهی است، در حالی که می‌توان از طریق مقابله با پول‌شویی و کنترل مناسب آن از ایجاد اینگونه مشکلات جلوگیری کرد.

۶-۹- تأثیر پول‌شویی بر اقتصاد کلان

اعتبار و تمامیت خدمات بانکی و مالی در عرصه فعالیت اقتصادی و تجاری عمده‌تأ بر این برداشت متکی است که این خدمات در چهارچوبی از استانداردهای عالی حقوقی، حرفه‌ای و اخلاقی ارایه می‌شود. این اعتبار و خوشنامی یکی از ارزشمندترین دارایی‌های یک مؤسسه یا مرکز مالی است. چنانچه وجوه حاصل از فعالیت مجرمانه را بتوان به آسانی وارد نظام بانکی یا سیستم مالی کرد، در آن صورت چنین مراکزی به مشارکت فعال با مجرمان متهم شده و خود به بخشی از شبکه جرم تبدیل می‌شوند. آثار زیان‌بار این عمل تأثیر مخربی بر طرز تلقی مشتریان عادی و همچنین مراکز و مؤسسات مالی داخلی و خارجی از فعالیت‌های اقتصادی این مراکز خواهد داشت.

درباره پیامدهای منفی پول‌شویی بر سطح اقتصاد کلان، می‌توان به تغییرات پیش‌بینی نشده در تقاضای پول، ریسک حیثیتی بر پیکر نظام بانکی، آلودگی مؤسسات مالی قانونی، افزایش بی‌ثباتی، اختلال در جریان‌های بین‌المللی سرمایه و... اشاره کرد. از آنجا که فعالیت پول‌شویی در یک مقیاس وسیع اتفاق می‌افتد، لذا سیاست‌گذاران اقتصاد کلان باید آن را مدنظر قرار دهند؛ اما چون اندازه‌گیری و سنجش این فعالیت زیرزمینی دشوار است، لذا داده‌های اقتصادی را خدشه‌دار می‌سازد و دولت‌ها را در تلاش برای اداره و هدایت سیاست اقتصادی با پیچیدگی و دشواری روبرو می‌کند.

علاوه بر این، مراکز آماری کشور که اطلاعات مربوط به محل صدور ارز و محل سکونت سپرده‌داران و... را منعکس می‌کند، ابزاری کلیدی در شناسایی رفتار پولی است. نظر به اینکه تقاضای پول، در نتیجه فعالیت پول‌شویی از یک کشور به کشور دیگر جابه‌جا می‌شود و به داده‌های پولی همراه‌کننده منجر می‌گردد؛ لذا برای ثبات نرخ بهره و نرخ ارز به ویژه در اقتصادی‌های دلاری، پیامدهای منفی به دنبال دارد، زیرا ردپایی مسیر جریان‌های پولی نامشخص می‌شود.

پیامدهای منفی پول‌شویی را برای توزیع درآمد هم باید در نظر داشت. با توجه به اینکه فعالیت مجرمانه اصلی پول‌شویی، درآمد را از کسانی که پس انداز بالا دارند به کسانی که پس انداز پایین انجام می‌دهند، تغییر مسیر می‌دهد و پس اندازها را از سرمایه‌گذاری‌های سالم به سرمایه‌گذاری‌های مخاطره آمیز و با کیفیت پایین سوق می‌دهد؛ لذا به طور غیرمستقیم بر رشد اقتصادی آسیب می‌زند. وجوه حاصل از جرم پول‌شویی معمولاً به سرمایه‌گذاری‌های ریسک دارتر، اما پرسودتر در بخش مؤسسات کوچک جریان می‌یابد.

۶-۱۰- تأثیر پول‌شویی بر سیاست‌گذاری اقتصادی

فعالیت‌های پول‌شویی تأثیر اقتصادی و سیاسی مخربی بر استانداردهای اجتماعی، حیثیت و اخلاق جمعی دارد و نهادهای دموکراتیک جامعه را تضعیف می‌کند. در کشورهای در حال گذر به نظام‌های دموکراتیک، پول‌شویی روند مذکور را فلج می‌کند. از آنجا که پول‌شویی تأثیر فوق‌العاده منفی بر اقتصاد کلان دارد، لذا سیاست‌گذاران باید در سیاست‌گذاری‌های اقتصادی (که برخی از آنها در زیر آمده است) مبارزه با پول‌شویی را در سرلوحه برنامه‌های خود قرار دهند.

• کنترل معاملات مبادله ارز:

تدابیر ضد پول‌شویی گاهی با مقررات زدایی از موارد کنترل مبادله ارز که تأثیر آن افزایش حجم معاملات بین‌المللی است، مغایرت دارد، تلقی می‌شود. همچنین فرصت برای پوشاندن منابع وجوه را افزایش خواهد داد، بعلاوه، کنترل مبادله ارز به تشکیل بازارهای موازی دارای ارتباطات نزدیک با اقتصاد زیرزمینی منتهی شده است. سیاست‌گذاران باید تدابیری بیندیشند که بتوانند جلوتر از تحولات بازار مالی حرکت کنند. یکی از این تدابیر تعمیم دادن چهارچوب گزارش‌دهی و نظارت برای پول‌شویی به نهادهای غیر رسمی تر مثل صرافی‌ها است. تدبیر دیگر این است که ترتیبی داده شود تا اطلاعات و آموزش در مورد نظارت و مبارزه با پول‌شویی برای واسطه‌های ارز از طریق کانال‌هایی مثل اصول رفتاری و عملی مبادله ارز که عموماً به وسیله اتحادیه‌های ملی واسطه‌های ارزی با مؤسسات بانکی ارایه می‌شود و بعضی از آنها از صندوق بین‌المللی پول همکاری فنی دریافت می‌کنند، هم میسر شود.

• نظارت پیشگیرانه:

چون قوانین و مقررات منسجم و هماهنگی در مورد پول‌شویی در اختیار نیست، لذا تصویب رفتارها و شیوه‌های عمل ضد پول‌شویی در جهت منافع مالی مستقیم مؤسسات مالی نیست. به این دلیل، هم FATF و هم کمیته نظارت بانکی بال، بیانیه‌هایی در مورد پیشگیری از سوء استفاده مجرمانه از سیستم بانکی کشورهای عضو برای مقاصد پول‌شویی انتشار داده‌اند. در این بیانیه‌ها بر مسایلی مثل همکاری با مراکز نیروی انتظامی در شناسایی مشتریان و رفتار آنان، نگهداری سوابق کافی و گزارش‌دهی رفتارهای مشکوک به غیرقانونی بودن تأکید شده است.

فعالیت‌های پول‌شویی می‌توانند بخش‌هایی از نظام مالی را فاسد کرده و اعتبار و ثبات بانک‌ها را خدشه دار کنند. چنانچه مدیران بانک به وسیله مبالغ نسبتاً هنگفت مرتبط با فعالیت‌های پول‌شویی به فساد آلوده شوند، رفتار غیر بازاری می‌تواند به محل‌های عملیاتی غیر از محل‌هایی که مستقیماً با پول‌شویی مرتبط هستند، هم سرایت کند که خطراتی برای امنیت و سلامت بانکها ایجاد خواهد کرد. ناظران بانک همچنین ممکن است به فساد آلوده شوند یا از طریق تهدید و تحمیل آلوده گردند. با این حال، تلاش‌های نیروی انتظامی نباید مسئولیت‌های سنتی ناظران بانکی را تحت الشعاع خود قرار دهند.

طی چند سال گذشته، صندوق بین المللی پول تعدادی از کشورهای رو به توسعه و در حال گذر را در ایجاد نظارت مؤثر بر بازار مالی یاری داده است. در بسیاری از کشورهای در حال گذر، توانمندی‌های نظارتی هنوز در یک سطح ابتدایی است و همکاری ناچیز با مراجع انتظامی می‌تواند در کوشش‌های ضد پول‌شویی سهم داشته باشد. ولی در بسیاری از کشورهای رو به توسعه، بانک‌های مرکزی از جمله سازمان یافته‌ترین و کاراترین مؤسسات هستند؛ بنابراین دولت‌ها باید این بانک‌ها را تشویق کنند که مؤسسات را در مقابله با پول‌شویی حمایت و یاری کنند. در بعضی موارد تأکید در این راستا مسائلی در زمینه کفایت آموزش برای ناظران و حد و مرز اعمال نظارت را پیش آورده است.

• وصول مالیات:

فرار مالیاتی که از اشکال بنیادی فعالیت غیرقانونی است، مشهودترین تأثیر را بر اقتصاد کلان به جای می‌گذارد. کسر بودجه دولت از جمله مشکلات اصلی اقتصادی در بسیاری از کشورهاست و فساد مالی و سوء استفاده در این زمینه، محور توجه اکثر برنامه‌های ثبات سازی اقتصادی است. بنابراین صندوق بین المللی پول تلاش‌هایی را برای بهبود بخشیدن به توانمندی‌های وصول مالیات کشورهای عضو خود آغاز کرده است. اگرچه بخش مؤسسات کوچک، یک پاتوق مهم فرار مالیاتی است؛ ولی این بخش در عین حال، یکی از محرک‌های رشد اقتصادی است. بنابراین این احتمال وجود دارد که بسیاری از کشورها در مراحل نسبتاً اولیه توسعه اقتصادی بیشتر در معرض فرار مالیاتی و پول‌شویی مرتبط با آن باشند.

۷- آثار پول‌شویی بر خصوصی سازی

۷-۱- تضعیف بخش خصوصی

یکی از آثار مهم اقتصادی پول‌شویی در بخش خصوصی نمود پیدا می‌کند. پول‌شویان با هدف پنهان کردن عواید حاصل از فعالیت‌های غیر قانونی خود، با استفاده از شرکت‌های پیشرو، عواید مزبور را با وجوه قانونی مخلوط می‌کنند. برای مثال، در برخی کشورها برای پوشش عواید حاصل از قاچاق مواد مخدر، پیتزا فروشی‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرند. این گونه شرکت‌ها در واقع به وجوه غیر قانونی قابل توجهی دسترسی دارند که به آن‌ها کمک می‌کند محصولات و خدمات خود را با قیمتی کم تر از سطح قیمت بازار ارائه کنند. گاهی شرکت‌های مزبور می‌توانند محصولات خود را حتی با قیمتی کمتر از هزینه تولید، عرضه کنند. براین اساس، این شرکت‌ها نسبت به شرکت‌های قانونی که سرمایه خود را از بازارهای مالی تامین می‌کنند، از قدرت رقابت بیشتری برخوردارند. این امر رقابت را برای شرکت‌های قانونی بسیار مشکل می‌کند و باعث بیرون راندن آن‌ها توسط شرکت‌ها و سازمان‌های مجرم، از بازار و تضعیف بخش خصوصی قانونی در اقتصاد می‌شود.

بدون تردید اصول مدیریتی این شرکت‌های مجرم با اصول حاکم بر بازار آزاد در زمینه انجام فعالیت‌های اقتصادی سازگار نیست و این امر در سطح کلان آثار منفی بیش تری برای اقتصاد جامعه به همراه دارد.

۷-۲- ایجاد موانعی برای خصوصی سازی

پدیده پول‌شویی اقدامات کشورها برای انجام اصلاحات اقتصادی از طریق خصوصی سازی را بامشکل مواجه می‌کند. اگرچه خصوصی سازی منافع اقتصادی قابل توجهی به همراه دارد، می‌تواند به صورت ابزاری برای پول‌شویی مورد استفاده قرار گیرد. سازمان‌های مجرم از توان مالی بیش تری برای خرید شرکت‌های دولتی برخوردارند. در واقع آن‌ها می‌توانند با خرید شرکت‌ها و مؤسسات مورد نظر خود مانند بانک‌ها، از آن‌ها برای پنهان کردن عواید حاصل از فعالیت‌های مجرمانه و همچنین گسترش فعالیت‌های غیر قانونی استفاده کنند.

۸- پول شویی در قوانین کشور

قوانین، آیین نامه ها و دستورالعمل های مبارزه با پول شویی در جدول ۱ معرفی شده است.
جدول ۱: قوانین، آیین نامه ها و دستورالعمل های مبارزه با پول شویی

ردیف	عنوان
قانون	
۱	قانون مبارزه با پول شویی
۲	قانون اصلاح قانون مبارزه با پول شویی
۳	قانون مبارزه با تامین مالی تروریسم
۴	قانون الزام اختصاص شماره ملی و کدپستی برای کلیه اتباع ایرانی
آیین نامه ها	
۵	آیین نامه اجرایی قانون مبارزه با پول شویی
۶	آیین نامه مدت و طرز نگهداری اوراق بازرگانی، اسناد و دفاتر
۷	آیین نامه اجرایی قانون مبارزه با تامین مالی تروریسم
۸	آیین نامه اجرایی قانون الزام اختصاص شماره ملی و کدپستی برای کلیه اتباع ایران
۹	آیین نامه اختصاص شناسه ملی به کلیه اشخاص حقوقی ایرانی
۱۰	آیین نامه تعیین شماره اختصاصی برای اشخاص خارجی مرتبط با کشور
۱۱	آیین نامه مدت و طرز نگهداری اوراق بازرگانی، اسناد و دفاتر بانک ها
۱۲	آیین نامه مستندسازی جریان وجوه در کشور
دستورالعمل ها	
۱۳	دستورالعمل چگونگی شناسایی مشتریان ایرانی موسسات اعتباری
۱۴	دستورالعمل اجرایی نحوه گزارش واریز نقدی وجوه نقد بیش از سقف مقرر
۱۵	دستورالعمل چگونگی شناسایی مشتریان خارجی موسسات اعتباری
۱۶	دستورالعمل نحوه تعیین سطح فعالیت مورد انتظار مشتری
۱۷	دستورالعمل شناسایی معاملات مشکوک و شیوه گزارش دهی
۱۸	دستورالعمل لزوم رعایت مقررات مبارزه با پول شویی در روابط کارگزاری
۱۹	دستورالعمل مجموعه اقدامات و تدابیر لازم در واحدهای برون مرزی
۲۰	دستورالعمل نحوه ارسال اسناد و مدارک مشتریان به نشانی پستی آنها
۲۱	دستورالعمل نحوه اعمال دقت و نظارت ویژه هنگام ارائه خدمات پایه به اشخاص سیاسی خارجی
۲۲	دستورالعمل نحوه مراقبت از افراد مظنون در موسسات اعتباری دستورالعمل مبارزه با پول شویی در صرافی ها
۲۳	دستورالعمل رعایت مقررات مبارزه با پول شویی در حوزه نظامهای پرداخت و بانکداری الکترونیکی

۹- پول شویی از منظر ریسک

ایجاد شیوه ریسک محور به مقامات ذیصلاح در یک کشور اجازه خواهد داد از منابع خود حداکثر استفاده را ببرند. پیاده سازی موفقیت آمیز یک شیوه ریسک محور برای مبارزه با پول شویی و تامین مالی تروریسم بستگی به شناخت صحیح از تهدیدات و نقاط آسیب پذیر دارد. هنگامیکه یک کشور درصدد پیاده سازی یک شیوه ریسک محور در سطح ملی می باشد، شناخت ریسک های مورد مواجهه آن کشور بسیار سودمند خواهد بود. ساختار مراجع ذیصلاح و ماهیت بخش خدمات مالی در هر کشور پیاده سازی شیوه ریسک محور را منحصر به فرد می گرداند. نتایج مطلوب زمانی حاصل می گردند که تصمیمات در خصوص تخصیص مسئولیتها

و منابع در سطح ملی بر اساس یک شناخت جامع و روزآمد از ریسک‌های موجود باشد. مقامات ذیصلاح با مشورت با بخش دولتی و خصوصی باید بهترین طریق دستیابی به اهداف را مشخص سازند.

چهارچوب‌های قانونی و مقرراتی در بکارگیری شیوه ریسک محور تاثیر گذار و دارای اهمیت است. در جای لازم تعهداتی باید عهده موسسات مالی گذارده شود؛ البته موسسات مالی می‌بایست در پیاده‌سازی سیاست‌ها و روش‌ها قدرت انعطاف داشته باشند. در حقیقت، معیارها بر حسب ریسک موجود در یک موسسه مالی یا یک شغل خاص مورد جرح و تعدیل قرار می‌گیرند. این جرح و تعدیلات به معنای عدم شفافیت سیاست‌ها و روش‌ها نمی‌باشد. معیارها باید بر نتایج (بازدارندگی، ردیابی، و گزارش پولشویی و تامین مالی تروریسم) متمرکز گردد و کاربرد الزامات قانونی و مقرراتی به شیوه صرفاً مکانیکی برای هر مشتری مد نظر نیست.

مقامات ذیصلاح باید دارای اختیارات لازم جهت نظارت بر شیوه ریسک‌محور باشند. نظارت بر موسسات مالی باید بر اساس شناخت همه جانبه انواع فعالیت‌های مالی و ریسک‌های مورد مواجهه آنان باشد. تبادل اطلاعات بین دولت و بخش خصوصی جزءلاینفک استراتژی یک کشور در مبارزه پولشویی و تامین مالی تروریسم می‌باشد. در بسیاری از موارد، بخش خصوصی با استفاده از اطلاعات قبلی ارائه شده به آنها از سوی مقامات دولتی، اطلاعات جدیدی را گزارش می‌کنند. همکاری بخش خصوصی و دولت موجب می‌شود که اطلاعات ارزشمند شناسایی گردند.

۱-۹- انواع ریسک

دسته‌بندی ریسک‌های پولشویی و تامین مالی تروریسم به یک استراتژی کمک می‌کند تا ریسک‌های احتمالی را مدیریت کند و موسسات مالی قادر خواهند بود کنترل‌های مناسبی را اعمال کنند. متداولترین دسته‌بندی ریسک عبارت است از: ریسک کشور یا منطقه جغرافیایی، ریسک مشتری، و ریسک محصول/خدمات. میزان توجه به هر دسته از ریسک در موسسات مختلف متفاوت است. در نتیجه، موسسات مالی باید خودشان در این خصوص تصمیم‌گیری نمایند. هر چند قوانین و مقررات صلاحدید موسسات مالی را محدود می‌سازند.

۲-۹- اعمال شیوه ریسک محور

شناسایی مشتری، یک موسسه مالی را قادر می‌سازد که هویت واقعی هر مشتری و تا درجه ای از اطمینان نوع فعالیت مشتری و معاملات احتمالی وی را بداند. درجه شناسایی مشتری بر حسب میزان ریسک بالاتر می‌رود. فعالیت شغلی مشتری، ساختار مالکیت، حجم واقعی یا مورد انتظار یا نوع معاملات، سطح ریسک را مشخص می‌سازد.

۱۰- شرکت‌های تجاری و پولشویی

مبارزه با پولشویی با کنترل دسترسی به سیستم مالی و جلوگیری از ورود پول کثیف به سیستم مالی آغاز می‌شود. در این راستا با عنایت به تجربیات بین المللی در زمینه برنامه‌های مبارزه با پولشویی، کلیه شرکت‌های تجاری و مؤسسات اعتباری به منظور مبارزه با پولشویی ملزم به رعایت اصولی هستند که مورد توافق عمومی سازمان‌های بین المللی فعال در زمینه مبارزه با پولشویی و کلیه کشورهایی است که دارای قانون مبارزه با پولشویی بوده و برنامه‌های مبارزه با پولشویی را فعالانه دنبال می‌کنند. این اصول عبارت اند از:

۱-۱۰- شناسایی مشتری

شناسایی مشتری به معنی احراز هویت مشتری توسط بانک یا مؤسسه اعتباری در هنگام گشایش حساب و ارائه خدمات است. فرایند احراز هویت مشتری را می‌توان به تفکیک زیر بیان کرد:

- اخذ اسناد رسمی هویتی معتبر از مشتری در هنگام گشایش حساب و ارائه خدمت
- بررسی منبع وجوه برای گشایش حساب با مبالغ بالا
- شناسایی مالکان ذینفع حساب
- دقت نظر در نزدیکی محل اقامت یا محل کار مشتری به بانک یا مؤسسه اعتباری مورد نظر
- تأیید محل اقامت یا کار مشتری با استعلام یا سؤال از نهادهای خدمات شهری (مخابرات، آب یا برق)
- جمع‌آوری اطلاعات کافی درباره حرفه مشتری به منظور سنجش و تطبیق گردش حساب مشتری با نوع فعالیت اقتصادی
- کنترل و تأیید بانک‌های عامل واریزکننده وجوه به حساب مشتری.

۱-۱-۱۰- فرایند شناسایی مشتری های حقوقی

از آنجا که ریسک اشخاص حقوقی بسیار بیشتر از اشخاص حقیقی است، بنابراین لازم است ضوابط بانک‌ها و مؤسسات اعتباری برای شناسایی مشتری‌های حقوقی دقیق‌تر از ضوابط حاکم برای شناسایی و احراز هویت مشتری‌های حقیقی باشد. در مورد اشخاص حقوقی شناسایی شامل موارد زیر می‌شود:

- نام و نشانی کامل شخص حقوقی با اخذ اسناد رسمی ذی ربط
- نوع شخصیت حقوقی و ساختار آن؛ نوع و حوزه فعالیت آن، با اخذ اسناد معتبر
- نام، نشانی و سمت کلیه کسانی که حق امضا و برداشت از حساب شرکت را دارند
- نام و مشخصات مدیران، سهامداران عمده، بازرسان و حسابداران رسمی شرکت
- احراز هویت فردی که به نمایندگی از طرف شرکت اقدام به افتتاح حساب می‌نماید.

۱-۱-۲- فرایند شناسایی مشتری‌های متقاضی صدور حواله

با عنایت به اینکه حواله، از مرسوم‌ترین ابزارهای نقل و انتقال وجوه غیرقانونی است، بنابراین بانک‌ها و مؤسسات مالی فعال در این زمینه باید، مشتری‌های متقاضی صدور حواله را به دقت شناسایی کنند. بر این اساس و به منظور شناسایی متقاضیان صدور حواله، بررسی موارد زیر از طرف بانک یا مؤسسه مالی الزامی است:

- نام و نشانی کامل متقاضی صدور حواله از طریق اخذ مدارک رسمی هویت
- شماره حساب متقاضی انتقال وجه
- نام و نشانی کامل و شماره حساب دریافت‌کننده حواله
- درج اطلاعات فوق در طول مسیر پرداخت در سند انتقال (حواله)
- بررسی و کنترل میزان، تعداد و مقصد حواله‌هایی که مشتری طی یک دوره معین از طریق یک بانک یا مؤسسه مالی و شعبه‌های آنها حواله نموده است.

۱-۱-۲- طبقه‌بندی مشتری‌ها بر مبنای ریسک و اجرای ضوابط دقیق برای مشتری‌های پرخطر

بر اساس توصیه‌های گروه ویژه اقدام مالی ضوابط شناسایی مشتری باید مبتنی بر ریسک باشد. بر این اساس سخت‌گیری و دقت در پذیرش مشتری باید متناسب با مشخصات و پیشینه حرفه‌ای وی باشد. در این راستا کنترل‌های مورد نیاز از سوی بانک یا مؤسسه اعتباری باید بر اساس انواع ریسک باشد: از جمله ریسک مشتری، ریسک محصول یا خدمتی که به مشتری ارائه می‌شود و ریسک منطقه فعالیت بانک یا مؤسسه اعتباری ارائه‌دهنده خدمت به مشتری.

۱-۲-۱- مشتری های پرریسک

با عنایت به ریسک های فوق، بانکها باید قادر به اداره و هدایت یک برنامه ارزیابی ریسک باشند و اطمینان یابند که کنترل های اعمال شده متناسب با سطح ریسک مشتری است. در این راستا شناسایی مشتری ها، محصولات و خدمات مالی پر ریسک بسیار مهم است. بر این اساس، مشتریانی که به طور سنتی به عنوان مشتری پرریسک محسوب می شوند، عبارت اند از:

- سازمان های مالی غیربانکی، سازمان های غیردولتی مانند خیریه ها
- شرکت های برون مرزی
- شرکت های سهامی که سهام آنها بی نام است.
- فعالان اقتصادی که خدمات خود را به صورت نقدی ارائه می دهند.

۱-۲-۲- محصولات و خدمات مالی پرریسک

محصولات و خدمات مالی پر ریسک، خدمات بانکی و ابزارهای پولی ای هستند که بانک در اختیار مشتریان خود قرار می دهد. این محصولات و خدمات، می توانند به راحتی در دسترس پول شویان نیز قرار گیرند و آنها از این طریق اقدام به پول شویی نمایند. بر این اساس این خدمات از نظر خطر پول شویی پرریسک محسوب می شوند. از جمله این خدمات عبارت اند از:

- انتقال وجوه از طریق تلفن به کمک بانک های کارگزار بین المللی و حساب های کارگزاری: در این خصوص، بانکها به منظور تعیین ریسک حساب های کارگزاری خارجی خود، باید نکاتی را در نظر بگیرند، از جمله: موقعیت محلی بانک طرف حساب و ماهیت مجوز بانک کارگزار، برنامه های کنترلی و ردیابی بانک کارگزار برای مقابله با فعالیت های پول شویی و وسعت مقررات و نظارت بانکی در کشور محل استقرار بانک کارگزار.
- روابط بانکی خصوصی: گاهی بانکها، خدمات و محصولات مالی را به شکل خصوصی در اختیار برخی مشتری های خاص (دولتمردان، دفاتر وکالت، مشاوران سرمایه گذاری، شرکت های سرمایه گذاری شخصی و صندوق های مشترک سرمایه گذاری) قرار می دهند. این مشتریان حساب های بانکی خصوصی نزد بانک باز کرده و از این طریق، خدمات خصوصی دریافت می کنند. نظر به ریسک فعالیتهای این گروه از مشتریان، لازم است کنترل حساب های آنها و خدمات خاصی که به آنها ارائه می شود، بیشتر مراقبت شود. از جمله چک های پشت نویسی شده و مراجع بانکی آنها باید مورد تأیید قرار گیرند. همچنین آگاهی از منابع ثروت مشتری، نیازها و مبادلات مورد انتظار مشتری بسیار با اهمیت است. بر این اساس سطح انتظار و نوع مبادلات مشتریان خاص باید مستند شود. نظر به اینکه روابط بانکی خصوصی ممکن است پیچیده باشد، لازم است سیستم کنترل و گزارش دهی فعالیت های مشکوک به گونه ای طراحی شود که قادر به ارزیابی صحیح کلیه فعالیت های این گروه از مشتری ها باشد.
- بانکداری الکترونیکی: این حوزه از بانکداری به علت سرعت و وسعت جغرافیایی انجام عملیات نسبت به فعالیت های پول شویی بسیار آسیب پذیر است. بنابراین لازم است در این حوزه نقل و انتقالات وجوه توسط بانکها و مؤسسات مالی، مورد دقت نظر بیشتری قرار گیرد؛ از جمله: نقل و انتقالات الکترونیکی وجوه از مکان مالی امن به موقعیت جغرافیایی پرخطر یا برعکس که بدون هیچ دلیل اقتصادی و حرفه ای یا بدون تطابق با فعالیت های حرفه ای و سوابق کاری مشتری صورت می پذیرد. نقل و انتقالات مبالغ جزئی که به دفعات بسیار به حساب مشتری وارد می شود و خیلی سریع و با استفاده از خطوط انتقالی از حساب مشتری به حساب دیگری در یک شهر یا کشور دیگر منتقل می شود، در حالی که این انتقالات منطبق با حرفه و کسب و کار مشتری نیست؛ ورود الکترونیکی مبالغ قابل توجه به حساب یک مشتری خارجی

بدون دلیل روشن؛ انتقال وجوه بدون شرح، به دفعات و یا با الگوهای غیرمعمول؛ و در نهایت، دریافت ها و پرداخت های الکترونیکی به / از حساب مشتری بدون ارتباط آشکار با قراردادهای قانونی خرید و فروش کالا و خدمات.

۳-۲-۱۰- مناطق پرریسک

به طور کلی برای اجرای یک برنامه مؤثر ضد پول شویی، شناخت مناطق پرریسک ضروری است. مناطقی که در نزدیکی مرزهای خارجی قرار دارند و مناطقی که فعالیت های مجرمانه، مانند قاچاق، بیشتر در آنجا صورت می گیرد، از جمله مناطق پرریسک شناخته می شوند. بنابراین بانک ها و مؤسسات اعتباری فعال در این مناطق باید در شناسایی مشتریان خود دقت عمل بیشتری داشته باشند. همچنین بانک ها و مؤسسات اعتباری و شعبه های آنها در سایر مناطق نیز می بایست نسبت به نقل و انتقالات وجوه به/ از بانک ها و مؤسسات اعتباری فعال در مناطق پرریسک، کنترل و نظارت بیشتری داشته باشند.

۳-۱۰- نظارت سیستمی بر گردش عملیات مشتری به منظور تشخیص موارد مشکوک

به منظور شناسایی موارد مشکوک به پول شویی لازم است بانک ها و مؤسسات اعتباری دارای یک سیستم نظارت بر گردش عملیات بانکی مشتری باشند. در این راستا و از آنجا که شناسایی و کنترل گردش عملیات مشتری، فرایندی مستمر است؛ لازم است مؤسسات مذکور با نصب نرم افزارهای ویژه مبارزه با پول شویی، اطلاعات اخذ شده از مشتریان را مدیریت کنند. از جمله ویژگی های نرم افزارهای فوق، قابلیت جمع آوری، تجزیه و تحلیل، نمایش و عرضه اطلاعات و شناسایی موارد مشکوک است. نرم افزارهای مذکور به گونه ای طراحی شده اند که امکان بررسی و کنترل حساب ها و گردش عملیات بانکی مشتریان به صورت مستمر و در کوتاه ترین زمان را فراهم می سازند. از جمله مواردی که در بررسی موارد مشکوک به بررسی دقیق تر و کسب اطلاعات بیشتری از مشتری نیاز دارد، می توان به موارد زیر اشاره کرد:

- وجوه انتقالی فاقد اطلاعات متقاضی (نام، نشانی و شماره حساب) در سند انتقال وجه (حواله)
- معاملات کلان پیچیده و غیرمتعارف فاقد توجیه اقتصادی و قانونی
- عملیات بانکی و معاملات انجام شده در مناطق فاقد قوانین استاندارد برای مبارزه با پول شویی
- نگهداری غیرمنطقی حساب از طریق اتباع خارجی
- معاملات انجام شده از طریق روابط کارگزاری
- معاملات غیرحضوری، از طریق بانکداری الکترونیکی و اینترنتی

۱-۳-۱۰- تجهیز سیستم گزارش دهی استاندارد و گزارش موارد مشکوک به مراجع صلاحیت دار

به طور کلی برای اجرای یک برنامه مؤثر ضد پول شویی، باید کلیه مؤسسات مالی به یک سیستم گزارش دهی مجهز باشند. سیستمی که بر اساس قواعد و استانداردهای از پیش تعیین شده ای طراحی شده باشد، به این معنی که معیارها و ویژگی هایی که بر پایه آنها معامله ای مشکوک تلقی می شود، از قبل مشخص و برای سیستم تعریف شود.

سیستم بر اساس معیارها و ویژگی های فوق تنظیم شده و گردش عملیات مشتری ها را به طور خودکار کنترل می کند. در صورتی که سیستم، معیارهای مورد نظر را شناسایی کند، به طور خودکار اعلام خطر کرده و هشدار می دهد. در این راستا لازم است کلیه بانک ها و مؤسسات اعتباری یک بخش کنترل و تطبیق داشته باشند. این بخش مسئول تطبیق فعالیت مؤسسات مذکور با قانون و مقررات ضد پول شویی می باشد. همچنین وجود یک بخش برای کنترل و شناسایی موارد مشکوک مورد نیاز است. علاوه بر این، سیستم گزارش دهی مناسب به همراه ضبط و نگهداری سوابق و گزارش موارد مشکوک از الزامات موفقیت مؤسسات مالی در زمینه مبارزه با پول شویی است.

۲-۳-۱۰- سیستم گزارش دهی موارد مشکوک

یکی از وظایف و راهکارهای بانکها و مؤسسات اعتباری برای مبارزه با پول شویی، گزارش دهی موارد مشکوک است. البته منظور این نیست که مؤسسات مذکور مشخص کنند مبادلات بانکی دقیقاً مرتبط با پول شویی است؛ بلکه منظور این است که مراقبت نمایند مبادلات بانکی منطبق و متناسب با نوع فعالیت اقتصادی و کسب و کار مشتری باشد. در این راستا از آنجا که سیستم جمع آوری اطلاعات نقش مهمی در گزارش دهی مناسب دارد، بنابراین سیستم گزارش دهی باید حاوی اطلاعات مفیدی از جمله موارد زیر باشد:

- هویت و مشخصات کامل مشتری، منطبق بر مدارک شناسایی معتبر، نشانی و شماره تلفن مشتری
- اطلاعات مربوط به عملیات شامل تاریخ انجام معامله؛ موضوع مورد معامله و ارزش آن؛ شماره حساب سایر اشخاص مرتبط با معامله؛ نوع معامله (نقدی، الکترونیکی، ارزی)؛ اطلاعات مربوط به حساب (نوع حساب، تاریخ افتتاح و وضعیت گردش حساب)؛ شماره حساب و کد شعبه یا مؤسسه مالی انجام دهنده معامله
- اطلاعات مربوط به معامله کننده شامل مشخصات هویتی، مدارک هویتی، شماره مدارک هویتی، شغل، نشانی کامل و تلفن مشتری.

۳-۳-۱۰- انواع گزارش های مفید جهت شناسایی موارد مشکوک

سیستم گزارش دهی را می توان به گونه ای طراحی کرد که گزارش های متعددی از آن استخراج شود. از جمله گزارش هایی که جهت شناسایی موارد مشکوک به بانکداران کمک می کند، گزارش انتقالات نقدی، گزارش روزانه و سوابق انتقالات خطی (تلفن، سوئیفت و اینترنت)، گزارش حجم ابزارهای پولی استفاده شده توسط مشتریان و گزارش سرعت گردش وجوه یا گردش حساب مشتری هاست.

۴-۳-۱۰- گزارش انتقالات نقدی

با استخراج گزارش هایی از فعالیت نقدی مشتری (که بیش از یک مبلغ معین باشد) تراکنش های مشکوک شناسایی می شوند. در این راستا یکی از ابزارهای مرسوم، به کارگیری نرم افزارهایی است که به گونه ای طراحی شده اند که قادر به فیلتر کردن موارد زیر هستند:

- انتقالات نقدی چندگانه، روزانه به حساب مشتری که مجموع آنها بیش از سقف تعیین شده در مقررات مبارزه با پول شویی باشد.
- انتقالات نقدی منفرد یا چندگانه روزانه به حساب مشتری که نزدیک سقف تعیین شده در مقررات مبارزه با پول شویی باشد.
- انتقالات نقدی جزئی به حساب مشتری که در مجموع طی یک دوره زمانی کوتاه (۱۵ روز) مبلغ قابل توجهی شود.

۵-۳-۱۰- گزارش های روزانه و سوابق انتقالات خطی

ابزار دیگری که برای شناسایی موارد مشکوک به کار می رود، گزارش گیری روزانه و سوابق انتقالات خطی (تلفن، سوئیفت و اینترنت) وجوه به حساب مشتری است. بررسی دوره ای اطلاعات فوق در شناسایی فعالیت های بانکی غیرمعمول مشتری مؤثر است. بر این اساس خروجی بیشتر سیستم های نرم افزاری موجود برای مقابله با پول شویی، شامل گزارش های استاندارد است که فعالیت های مشکوک را فیلتر می کنند. این گزارش ها به طور کلی متمرکز بر مشخص کردن موقعیت های جغرافیایی پرخطر و نقل و انتقالات خطی مبالغ بالا توسط مشتری است. بر این اساس ضروری است که بانک ها با توجه به نوع مشتری های خود و حجم

انتقالات خطی مشتری، معیارهای خود را برای فیلتر حجم انتقالات خطی هر نوع مشتری (شخصی و شرکتی) مشخص کنند و نرم افزار مناسب برای فیلتر کردن انتقالات خطی مشکوک فراهم نمایند.

۶-۳-۱۰- گزارش‌های حجم ابزارهای پولی استفاده شده توسط مشتریان و سرعت گردش حساب مشتری

گزارش‌های مفیدی که لازم است در خصوص حجم ابزارهای پولی استفاده شده توسط مشتری و سرعت گردش حساب مشتری تهیه شود عبارت‌اند از:

- ثبت و ضبط اطلاعات مربوط به فروش ابزارهای پولی (چکهای بانکی، چکهای مسافرتی، حواله و...) می‌تواند به بانکداران برای تشخیص امکان ایجاد تشکیلات پولی توسط پول‌شویان از طریق خرید ابزارهای فوق، کمک کند. با بررسی دوره‌ای این سوابق، فعالیت‌های مشکوک مشتری قابل شناسایی خواهد شد.
- گزارش‌های مربوط به سرعت گردش وجوه یا گردش حساب مشتری، منعکس‌کننده کل بدهکاری و بستانکاری حساب مشتری و دفعات بدهکاری و بستانکاری حساب مشتری در یک دوره مشخص (یک ماه) است. با کمک گزارش‌های فوق، مشتریانی که گردش حساب بسیار بالا و غیرمعمول دارند قابل شناسایی و ردیابی خواهند بود.

۱۱- فرایند پیاده‌سازی نظام مبارزه با پول‌شویی

در این بخش فرایند پیاده‌سازی نظام مبارزه با پول‌شویی تشریح شده است.

۱-۱۱- تشکیل واحد مبارزه با پول‌شویی

اشخاص تحت نظارت باید اقدام به تشکیل واحد مبارزه با پول‌شویی در شرکت نموده و مسئول واحد مبارزه با پول‌شویی خود را به سازمان معرفی نمایند.

۲-۱۱- آموزش کارکنان

مسئول واحد مبارزه با پول‌شویی معرفی شده موظف است دوره‌های آموزشی تخصصی مربوطه را طراحی و به اجرا درآورد. لازم است حضور کارکنان در دوره‌های مذکور در سوابق آموزشی آن‌ها ثبت و نگهداری شود. برنامه آموزشی باید به گونه‌ای طراحی شود که حداقل شامل موارد زیر است باشد:

- الف- سیاست‌های مربوط به پذیرش مشتری جدید و اسناد اطلاعات مورد نیاز؛
- ب- نحوه جمع‌آوری اطلاعات مربوط به سابقه مشتری؛
- ج- نحوه اعمال سیاست‌های مربوط به شناسایی کامل مشتری؛
- د- نحوه بازبینی اسناد و مدارک و بروزرسانی آن؛
- ه- نحوه اقدام موثر در صورت بروز مغایرت در اطلاعات و مدارک مشتری.

۳-۱۱- شناسایی مشتری

واحد پذیرش مشتریان نسبت به شناسایی مشتریان به شرح زیر اقدام نماید.

۱-۳-۱۱- رویه شناسایی مشتری

۱-۳-۱۱-۱- کلیات

اشخاص تحت نظارت باید رویه شناسایی مستمر مشتری را تهیه و به اجرا در آورند و هویت مشتری و اهداف سرمایه‌گذاری آن را بررسی نمایند. این موارد باید در اسرار ارائه خدمات برای اطمینان از اینکه معاملات مطابق با سطح ریسک مشتری، میزان شناخت از مشتری و سطح فعالیت مشتری می‌باشد، مورد توجه قرار گیرد. شناسایی مشتری باید به نحوی باشد که در مورد مشتری هیچگونه ابهامی وجود نداشته باشد.

مشتریانی را که در معاملات آن‌ها تردید وجود دارد، باید تحت نظر قرار داده شوند. می‌توان برای اینگونه کدهای معاملاتی، مشخصه‌ای در سیستم‌های نرم افزاری در نظر گرفت. این روش به کارکنان کمک می‌کند تا توجه ویژه‌ای به معاملاتی که توسط این کدهای معاملاتی انجام می‌گیرد، نمایند.

اشخاص تحت نظارت باید مشتری را زمانی که در پذیرش اولیه و یا در حین فعالیت طبق انتظار اشخاص تحت نظارت از سطح فعالیت مشتری عمل نمی‌نمایند، در طبقه مشتریان پرریسک قرار دهند و لازم است که گزارش معاملات مشکوک آن نیز به واحد مبارزه با پول‌شویی سازمان ارسال گردد.

اشخاص تحت نظارت نباید به مشتریانی جدید و مشتریان جاری که در فرایند شناسایی کامل مشتری، مشکوک تشخیص داده می‌شوند خدمتی ارائه نمایند و این موارد را به واحد مبارزه با پول‌شویی سازمان گزارش نمایند.

۱-۳-۱۱-۲- رویکرد مبتنی بر ریسک

ریسک: منظور از ریسکی که احتمال دارد از ناحیه مشتریان و به واسطه عواملی همچون موقعیت اجتماعی و شغلی، وضعیت مالی، نوع و ماهیت حرفه‌ای، پیشینه مشتری، موطن اصلی و حسابهای مرتبط با آن می‌باشند.

اصول پایه رویکرد مبتنی بر ریسک به این شکل می‌باشد که اشخاص تحت نظارت اطلاعات بیشتری در فرایند شناسایی کامل از مشتری، معاملات و روابط تجاری کسب می‌نمایند این اطلاعات شامل ساختار مالکیت، موضوع فعالیت و اسامی اشخاصی که با آن‌ها روابط تجاری عمده دارند، اطلاعات در خصوص سایر فعالیت‌ها یا سایر مشاغل مشتری، آخرین اظهارنامه مالیاتی، آخرین لیست بیمه، آدرس محل سکونت قبلی و در صورت دسترسی به پایگاه اطلاعاتی، وضعیت بدهی بانکی، گردش حسابها، پرداخت مالیات و بیمه می‌باشند و نیز اشخاص پرریسک را زیر نظر داشته، هنگام ارائه هرگونه خدمات به آنها دقت و نظارت بیشتری به عمل آورند. و در ارتباط با مشتریان با ریسک پایین اطلاعات در حد موردنیاز برای شناسایی کامل مشتری، معاملات و روابط تجاری کفایت می‌کند.

مشتریان بایستی از لحاظ ریسک طبقه‌بندی شوند. این طبقه‌بندی مطابق ضوابط مشتریان در معرض ریسک بیشتر می‌باشد. مشتریان خود را از لحاظ ریسک حداقل در دو گروه مشتریان پرریسک و عادی طبقه‌بندی نموده و اطلاعات هر کدام به صورت جداگانه در پرونده اطلاعات مشتری و سیستم اطلاعات شرکت ثبت نمایند.

اشخاص تحت نظارت باید معیارهای فرایند شناسایی کامل مشتری را براساس ریسک متوجه از جانب مشتری، به اجرا درآورند. اطلاعات موردنیاز در شناسایی کامل، از موردی به مورد دیگر، نوع معاملات، سابقه مشتری و شرایط خاص، تفاوت می‌کند. اشخاص تحت نظارت باید از قضاوت خود در جهت ساده‌سازی و یا توسعه فرایند شناسایی کامل برای مشتریان دسته‌بندی شده در طبقات عادی و پرریسک استفاده نمایند.

اشخاص تحت نظارت باید در سیاست‌های پذیرش مشتریان، عامل‌های ریسک را برای شناسایی مشتریان و معاملات عادی و پرریسک در نظر داشته باشند. البته لازم به ذکر است هیچ سیاست کاملی که شامل تمام عامل‌های ریسک باشد و همچنین با تمامی وضعیت‌های ممکن سازگار باشد، وجود ندارد.

تخفیف معیارهای شناسایی مشتری به عواملی نظیر احتمال اندک انجام عملیات غیرقانونی در بازار سهام، در دسترس بودن اطلاعات مربوط به مشتری به صورت عمومی و تحت نظارت بودن اشاره دارد. معاملاتی که مستلزم شناسایی ساده تری است شامل موارد زیر می شود:

- واسطه‌های مالی که تحت نظارت و کنترل مقام نظارتی خاص است؛
- شرکت‌های دولتی؛
- شرکت‌های سهامی عام.

موارد زیر نمونه‌هایی از مشتریان با ریسک بالا هستند که اشخاص تحت نظارت باید توجه ویژه ای به آنها در هنگام ارائه خدمات پایه و انجام معاملات داشته باشند:

- (۱) اشخاصی که اقامتگاه قانونی آنها در مجاورت مناطق پر خطر (از نظر احتمال وقوع جرائم پول‌شویی) قرار دارد و یا اشخاصی که اقامتگاه آنها در مجاورت مناطق مذکور قرار دارند ولی ارتباط زیادی با آنها دارند.
- (۲) مشتریان خارجی
- (۳) اشخاص دارای سوء پیشینه کیفری
- (۴) اشخاصی که به نمایندگی یا وکالت از اشخاص دیگر اقدام به دریافت خدمات پایه و یا انجام معامله می‌نمایند.
- (۵) اشخاصی که اسامی آنها از سوی مراجع ذیصلاح به عنوان اشخاص مظنون یا متخلف اعلام می‌شود.
- (۶) اشخاص دارای مسئولیت‌های ارشد در دستگاه‌ها
- (۷) اشخاص دارای مشاغل غیر مالی
- (۸) موسسات خیریه یا عام المنفعه
- (۹) اشخاصی که میزان (حجم و ارزش) گردش معاملات آنها نسبت به سرمایه‌شان به صورت قابل توجهی بیشتر است و به نظر می‌رسد خود دینفع واقعی نبوده و با منابع مالی و وجوه اشخاص دیگر اقدام به معامله می‌نمایند.
- (۱۰) اشخاصی که همزمان از طریق چند شخص تحت نظارت اقدام به فعالیت می‌نمایند و یا سوابق فعالیتی ایشان حاکی از تغییرات مکرر در دریافت خدمات از اشخاص تحت نظارت می‌باشند.
- (۱۱) مشتریان مقیم کشورهایی که مقررات پول‌شویی در آنها ضعیف اجرا می‌شود.
- (۱۲) قراردادهای پیچیده قانونی همانند سرمایه‌گذاری تنظیم نشده و یا ثبت نشده در بخش وسایط نقلیه
- (۱۳) شرکت‌هایی که دارای سهامداران هیات امنایی هستند.

۲-۳-۱۱- شناسایی اولیه

۱-۲-۳-۱۱- شناسایی اولیه اشخاص حقیقی

کارکنان واحد پذیرش مشتریان جهت شناسایی اولیه شخص حقیقی در زمان ارائه تمامی خدمات باید اطلاعات هویتی شخص (اطلاعات مربوط به نام و نام خانوادگی، شماره ملی، تاریخ تولد، نام پدر، نشانی کامل، کد پستی محل سکونت و شماره تلفن) را اخذ نموده و با مندرجات اصل کارت ملی و گذرنامه (در خصوص اتباع خارجی) وی تطبیق نمایند. توجه: در معاملات بازار سرمایه، دریافت و پرداخت وجوه عمدتاً از طریق شبکه بانکی انجام می‌شود و پرداخت از سایر طرق ممنوع است لذا در صورت دریافت وجه نقد باید گزارش مشکوک ارسال شود.

۲-۳-۱۱- شناسایی اولیه اشخاص حقوقی

کارکنان واحد پذیرش مشتریان باید در زمان ارائه تمامی خدمات جهت شناسایی اولیه شخص حقوقی، اطلاعات هویتی شخص (اطلاعات مربوط به نام شرکت، شناسه ملی، نشانی کامل، کد پستی اقامتگاه قانونی و شماره تلفن) را اخذ و با اصل یا تصویر مصدق کارت شناسه تطبیق دهند.

توجه ۱: لازم است برای هر یک از مشتریان پرونده اطلاعاتی جدا تشکیل شود و پس از تطبیق اطلاعات مشتری در پرونده اطلاعات مشتری و همچنین در سیستم اطلاعاتی شرکت ثبت شود.

توجه ۲: در تمامی فرم ها مورد استفاده، نرم افزارها و بانک های اطلاعاتی، محل مناسب برای درج یکی از شماره های شناسایی یکتا پیش بینی و امکان جستجو بر اساس شماره های مذکور در نرم افزار فراهم گردد.

توجه ۳: اشخاص تحت نظارت نباید به افرادی که دارای مشخصات هویتی ساختگی و مبهم هستند، خدماتی ارائه دهند. معیارهای دیگری نیز باید در راستای شناسایی افراد مشکوکی که اطلاعات غلطی ارائه می نمایند از سوی اشخاص تحت نظارت در نظر گرفته شود.

۳-۳-۱۱- شناسایی کامل

۱-۳-۱۱- شناسایی کامل اشخاص حقیقی

شناسایی کامل شخص حقیقی از طریق دریافت اطلاعات مندرج در کارت ملی و استعلام از پایگاه ثبت احوال و همچنین تعیین سطح فعالیت مشتریان و سطح بندی ریسک صورت گیرد.

مدارک و مستندات مورد نیاز برای شناسایی کامل اشخاص حقیقی:

- اطلاعات مربوط به سوابق ارتباط با اشخاص مشمول و استعلام از اشخاص مذکور به منظور تعیین صحت اطلاعات ارائه شده از سوی ارباب رجوع
- جواز کسب معتبر به ویژه در مورد مشاغل غیر مالی که بیشتر در معرض پول شویی قرار دارند مانند طلا فروشان، فروشندگان اشیای گران قیمت، بنگاه های معاملات املاک و خودرو.
- گواهی اشتغال به کار از اشخاص حقیقی دارای جواز کسب و یا اشخاص حقوقی دارای شناسه ملی
- اطلاعات در مورد نوع و میزان فعالیت ارباب رجوع جهت تعیین گردش مورد انتظار ارباب رجوع در فعالیت خود

تعیین سطح فعالیت اشخاص حقیقی از طریق تطبیق اظهارات وی با اسناد و مدارک زیر صورت می گیرد:

- آخرین فیش تأیید شده حقوق و مزایا و یا تأییدیه آخرین فهرست بیمه مالی
- صورت گردش حساب شخص در بانک ها و موسسات اعتباری دارای مجوز از بانک مرکزی (ممهور به بانک یا موسسه اعتباری)
- صورت گردش حساب شخص نزد اشخاص تحت نظارت (ممهور به مهر اشخاص تحت نظارت)
- صورت گردش معاملات و عملیات شخص نزد اشخاص تحت نظارت (ممهور به مهر اشخاص تحت نظارت)
- آخرین اظهارنامه مالیاتی شخص
- اظهارنامه مالیات بر ارزش افزوده
- سایر مدارک قابل استناد که موجبات احراز سطح فعالیت مشتری را فراهم سازد.

۲-۳-۱۱- شناسایی کامل اشخاص حقوقی

اطلاعات و مستندات موردنیاز برای شناسایی کامل اشخاص حقوقی به شرح زیر است:

- نوع، ماهیت و میزان و سابقه فعالیت شخص حقوقی؛
 - مشخصات فرد یا افرادی که حق برداشت از حساب شخص حقوقی را دارند (شامل نام و نام خانوادگی، شماره ملی، تاریخ تولد، نام پدر، نشانی و کد پستی) و سمت آنها (همراه نمونه امضای مجاز آنها)؛
 - اسامی، مشخصات، نشانی و کدپستی محل سکونت اعضای هیات مدیره، هیات عامل / مدیر عامل، حسابرس (حسابرسان) مستقل، بازرس یا بازرسان قانونی و سهام دارانی که بیش از ۱۰ درصد سهام (سرمایه) شخص حقوقی را در اختیار دارند (در مورد سایر اشخاص حقوقی از قبیل سازمان‌های غیر انتفاعی و بنیادها و...، مشخصات، نشانی و کد پستی موسسین یا هیات امناء و ارکان مشابه آنها)؛
 - محل اصلی فعالیت، نشانی و کد پستی دفتر مرکزی (اقامتگاه قانونی)، شماره‌های تلفن و دورنگار آن، اسامی صاحبان امضای مجاز و نمونه امضای آنها و اطلاعات مربوط به نحوه رسمیت داشتن کلیه اسناد مالی و مکاتبات مربوط، مدت و حدود اختیارات هیات مدیره و مدیر عامل و یا ارکان مشابه موسسه در حساب‌ها؛
 - اخذ تعهد از مدیران و صاحبان امضای مجاز در شخص حقوقی مبنی بر اینکه آخرین مدارک و اطلاعات مربوط به شخص حقوقی را ارایه داده‌اند و تعهد در مورد اینکه هر نوع تغییر در موارد مذکور را بلافاصله به اشخاص تحت نظارت اطلاع می‌دهند؛
 - اطلاعات حساب‌های بانکی نزد موسسات اعتباری، که برای فعالیت در بازار سرمایه معرفی شده است.
 - اطلاعات و مستندات مربوط به رتبه بندی شرکت از مراجع ذی‌ربط
- همچنین تعیین سطح فعالیت مشتریان و سطح‌بندی ریسک صورت گیرد.
- تعیین سطح فعالیت اشخاص حقوقی از طریق تطبیق اظهارات وی با اسناد و مدارک زیر صورت می‌گیرد:
- آخرین صورت‌های مالی حسابرسی شده شخص حقوقی
 - پیش بینی عملکرد و فعالیت اشخاص حقوقی، درآمد، هزینه، تولید در طرح تجاری شخص حقوقی (Business Plan)
 - صورت گردش حساب شخص نزد اشخاص تحت نظارت سازمان
 - صورت گردش عملیات و معاملات شخص نزد بازار سرمایه
 - آخرین اظهارنامه مالیاتی شخص حقوقی

توجه ۱: چنانچه مشتری اسناد و مدارک مثبت برای تعیین سطح فعالیت خود را ارائه نکند، سطح فعالیت وی در حداقل ممکن تعیین می‌شود، حداقل سطح فعالیت، در مقاطع زمانی موردنیاز توسط سازمان اعلام می‌گردد.

توجه ۲: اشخاص تحت نظارت باید آموزش‌های لازم را به کارکنان شرکت جهت شناسایی مشتریان خود انجام دهند. در هنگام شناسایی نوع ریسک یک مشتری خاص و یا شناسایی انواع مشتریان، اشخاص تحت نظارت باید عوامل زیر را مد نظر قرار دهند:

- سوابق و مشخصات مشتری
- ماهیت کار مشتری
- اقامتگاه قانونی مشتری
- اهداف سرمایه‌گذاری مشتری
- تجارب و دانش مشتری در ارتباط با بازار سرمایه

- وضعیت مالی مشتری و مطابقت ارزش معاملات انجام شده با سطح فعالیت مشتری (ماهیت شغل و کسب و کار فرد)
- در ارتباط با اشخاص حقوقی، وجود ساختار مالکیت پیچیده بدون دلیل قابل قبولی
- ابزارهای پرداخت همانند نوع پرداخت
- ریسک‌های مرتبط با خدمات پایه غیر حضوری
- اطلاعات دیگری که مشخص می‌کند که شخص در معرض ریسک بالایی قرار دارد.

۳-۳-۱۱- شناسایی مشتریان در معاملات الکترونیکی

صدور شناسه اطلاعاتی به صورت الکترونیکی و یا فیزیکی (ابزار شناسایی) برای اخذ خدمات الکترونیکی از سوی مشتری، بعد از شناسایی کامل مشتری صورت می‌پذیرد. حضور مشتری و شناسایی اولیه مشتری در زمان دریافت ابزار شناسایی ضروری می‌باشد. در صورت دریافت ابزار شناسایی توسط نماینده مشتری، لازم است شخص نماینده مورد شناسایی کامل قرار گیرد.

۴-۱۱- نگهداری سوابق و اسناد

اشخاص تحت نظارت باید اسناد و سوابق ارایه خدمات و عملیات مربوط به اوراق بهادار و کالا و نیز مدارک مربوط به سوابق شناسایی مشتری را نگهداری نمایند. اسناد و سوابق و نحوه و مدت نگهداری آنها به شرح زیر است:

(الف) مستنداتی که در زمان شناسایی مشتری به هنگام ارایه خدمات و عملیات مربوط به اوراق بهادار و کالا دریافت می‌شود حداقل به مدت پنج سال به صورت فیزیکی و برای همیشه به صورت الکترونیکی؛

(ب) سوابق و اسناد مربوط به تسویه معاملات اوراق بهادار و کالا از جمله سوابق و اسناد دریافت، پرداخت و نقل و انتقال وجوه حداقل به مدت پنج سال به صورت فیزیکی و برای همیشه به صورت الکترونیکی؛

(ج) اطلاعات مربوط به معاملات اوراق بهادار و کالا از جمله نوع، تاریخ، مکان، زمان و مبلغ معامله برای همیشه به صورت الکترونیکی؛

(د) مستندات مربوط به قراردادهای ارایه خدمات از جمله درخواست‌های خرید و فروش اوراق بهادار و کالا و اسناد مالکیت سهام حداقل به مدت پنج سال به صورت فیزیکی و برای همیشه به صورت الکترونیکی؛

(ه) مستندات و سوابق گزارش معاملات مشکوک به مدت پنج سال به صورت فیزیکی و برای همیشه به صورت الکترونیکی؛

(و) سوابق مکاتبات مربوط به مبارزه با پول‌شویی حداقل به مدت پنج سال به صورت فیزیکی و برای همیشه به صورت الکترونیکی؛

(ز) مستندات و سوابق خرید و فروش اشخاص در سیستم شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه حداقل به مدت پنج سال به صورت فیزیکی و برای همیشه به صورت الکترونیکی؛

(ح) مستندات و سوابق اسناد مربوط به حساب هر فرد داخل کارگزاری حداقل به مدت پنج سال به صورت فیزیکی و برای همیشه به صورت الکترونیکی؛

اشخاص تحت نظارت باید مستندات مربوط به معاملات مشتری را به صورتی نگهداری نمایند که بتوانند در یک مدت زمان کوتاهی اطلاعات درخواست شده از سوی واحد مالی و دیگر نهادهای قانونی را به آنها گزارش نمایند.

اشخاص تحت نظارت باید از به روز بودن و مربوط بودن تمامی سوابق مشتری اطمینان حاصل نمایند (ماده ۶ دستورالعمل نگهداری و امحاء اسناد).

در صورت دسترسی، اشخاص تحت نظارت باید به صورت دوره‌ای سوابق مشتریان را بررسی و در صورت نیاز آنها را تجدید طبقه‌بندی نمایند (ماده ۶ دستورالعمل نگهداری و امحاء اسناد).

این ارزیابی باید بر اساس شناخت اشخاص تحت نظارت از مشتریان و نوع خدمات و معاملات انجام گیرد.

به عنوان مثال، زمان مناسب برای اجرای ارزیابی و به روز کردن سوابق اطلاعات مشتری زمانی است که معامله غیرعادی انجام شود و یا معامله انجام شده بر اساس سطح فعالیت مشتری و الگوی تجاری عادی مشتری (مطابق با دانش اشخاص تحت نظارت از مشتری) نباشد؛ وقتی تغییرات عمده‌ای در کد معاملاتی شخص رخ دهد؛ زمانی که اشخاص تحت نظارت در اطلاعات به دست آمده از شخص ابهام داشته باشند و یا تردیدی از صحت اطلاعات به دست آمده در گذشته داشته باشند.

۵-۱۱- معاملات مشکوک

به طور کلی معاملات مشکوک معاملاتی هستند که در کارکنان و یا نماینده مبارزه با پول‌شویی شخص تحت نظارت (با در دست داشتن اطلاعات و یا قراین و شواهد منطقی) ایجاد تردید می‌نماید. معامله مشکوک یک و یا بیش از یکی از معاملات ذیل را شامل می‌شود:

- ✓ شامل مال حاصل از فعالیت‌های غیرقانونی می‌باشد و یا هدف آن پنهان کردن یا تغییر شکل دادن مال حاصل از جرم می‌باشد.
- ✓ جهت فرار از مالیات موسسات خدمات مالی تعبیه شده است. چه از طریق معاملات صوری و چه از طریق دیگر
- ✓ به نظر حوائج تجاری و اهداف دیگر مشتری را دنبال نمی‌کند. یا موسسات خدمات مالی پس از مطالعه حقائق دلیل منطقی برای آن فعالیت‌ها پیدا نمی‌کنند.
- ✓ خدمات تجاری پولی جهت تسهیل افعال مجرمانه را در بر می‌گیرد.

برخی از عملیات و معاملات مشکوک به شرح زیر می‌باشد:

- معاملات و عملیات مالی مربوط به ارباب رجوع که بیش از سطح فعالیت مورد انتظار وی است.
- کشف جعل، اظهار کسب و یا گزارش خلاف واقع از سوی ارباب رجوع قبل و یا بعد از آن که معاملات صورت گیرد و نیز در زمان اخذ خدمات پایه.
- معاملاتی که به هر ترتیب مشخص شود ذینفع واقعی حداقل یکی از متعاملین ظاهری آن شخص و یا اشخاص دیگری بوده‌اند.
- معاملات تجاری بیش از سقف مقرر که با موضوع ارباب رجوع و اهداف تجاری شناخته شده از وی مغایر باشد.
- معاملاتی که اقامتگاه قانونی طرف معامله در مناطق پرخطر (از نظر پول‌شویی) واقع شده باشد.
- معاملات بیش از سقف مقرر که ارباب رجوع قبل یا حین معامله از انجام آن انصراف داده باشد.
- معامله شامل ماهیت و یا شرایط غیرعادی باشد.
- سایر موارد:
- زمینه فعالیت شخص معامله گر
- رفتار شخص معامله گر (حالت عصبی)
- فرد یا افراد مشکوک مرتبط با شخص معامله گر
- جهت شانه خالی کردن از الزامات گزارش دادن و حسابرسی مشتری یک معامله را به دو یا چند معامله تقسیم نماید.
- مشتری دو یا چند مکان را در یک روز مورد استفاده قرار دهد تا بتواند یک معامله را چند معامله کوچکتر خرد کرده و از الزامات حسابرسی و گزارش دهی فرار نماید.

اگر با توجه به تمامی فاکتورها، نمایندگان و یا کارکنان اشخاص تحت نظارت با دلیل موجه ای استنباط نمایند که معامله در ارتباط با فعالیت‌های غیرقانونی می‌باشد، این نوع معامله باید گزارش شود.

وقتی که نماینده مبارزه با پول‌شویی دلیل موجهی برای مشکوک بودن به معامله یافت ننماید، این مستندات باید بایگانی و نگهداری شود.

توجه ۱: نماینده‌های مبارزه پول‌شویی اشخاص تحت نظارت می‌باید، تمام گزارشات مشکوکی که از کارکنان خود دریافت می‌نمایند و هم چنین مستندات و شواهد مربوط به آنها را در فایل‌هایی نگهداری نمایند.

توجه ۲: اشخاص تحت نظارت باید در صورت مشاهده عملیات و معاملات مشکوک، بدون اطلاع مشتری در اسرع وقت گزارش عملیات و معاملات مشکوک در سامانه جمع‌آوری گزارش معاملات مشکوک ثبت نمایند.

توجه ۳: مسئولین مبارزه با پول‌شویی باید با بررسی روزانه سامانه جمع‌آوری گزارش معاملات مشکوک، نسبت به پاسخگویی به استعلامات مندرج در آن در همان روز کاری اقدام و اطلاعات موردنیاز را در قالب تعیین شده و از طریق سامانه مذکور ارسال نمایند.

توجه ۴: ارسال گزارش معاملات و عملیات مشکوک و نیز سایر گزارش‌هایی که اشخاص تحت نظارت موظف به ارسال آن به واحد مبارزه با پول‌شویی سازمان هستند، بیانگر هیچ گونه اتهامی به افراد نبوده و اعلام آن به مراجع مذکور، افشای اسرار شخصی محسوب نمی‌گردد و در نتیجه هیچ اتهامی از این بابت متوجه گزارش‌دهندگان نخواهد بود (ماده ۳ دستورالعمل گزارش عملیات و معاملات مشکوک)

۶-۱۱- برنامه‌ها و آموزش‌ها

اشخاص تحت نظارت باید سیاست‌ها، برنامه‌ها، رویه‌ها و کنترل داخلی خود را در جهت کشف و مبارزه با جرائم توسعه دهند. این برنامه‌ها شامل اجرای رویه‌هایی در راستای بالارفتن یکپارچگی بین کارکنان و اشخاص و وجود سیستمی برای ارزیابی شخصی، شغلی و مالی این افراد، می‌باشد.

محور برنامه مستمر آموزشی شامل:

✓ برنامه شناسایی مشتری، آموزش کارکنان در ارتباط با وظایف آنها در قبال ارسال گزارش معاملات مشکوک به واحد

مبارزه با پول‌شویی، نحوه کشف عملیات و معاملات مشکوک و نگهداری و امحاء اسناد و مدارک

✓ برگزاری دوره‌ای برنامه‌های آموزشی برای به روز کردن اطلاعات کارکنان در ارتباط با آخرین موضوعات مطرح شده در

این حوزه و یادآوری وظایف و مسئولیت‌های آن.

۷-۱۱- محرمانه بودن گزارشات

تمامی کارکنان تحت امر اشخاص مشمول باید در صورت مشاهده معاملات و عملیات مشکوک مراتب را بدون اطلاع ارباب رجوع، به واحدهای مسئول مبارزه با پول‌شویی در هر واحد اطلاع دهند. در صورت عدم وجود این واحد، بالاترین مقام شخص مسئول، مسئول دریافت گزارش‌ها و انجام اقدامات مقتضی خواهد بود.

توجه ۱: افشای مواد گزارش معاملات و عملیات مشکوک به پول‌شویی، تحت هر عنوان به غیر از مراجع ذیصلاح ممنوع است و با متخلفان برابر قانون رفتار خواهد شد (ماده ۵ دستورالعمل عملیات و معاملات مشکوک در بازار سرمایه).

توجه ۲: اطلاعات و اسناد گردآوری شده در اجرای این قانون، صرفاً در جهت اهداف تعیین شده در قانون مبارزه با پول‌شویی و جرائم منشا آن مورد استفاده قرار خواهد گرفت، افشای اطلاعات یا استفاده از آن به نفع خود یا دیگری به طور مستقیم یا غیر

مستقیم توسط مأموران دولتی و یا سایر اشخاص مقرر در این قانون ممنوع بوده و متخلف به مجازات مندرج در قانون مجازات انتشار و افشای اسناد محرمانه و سری دولتی ۱۳۵۳/۱۱/۲۹، محکوم خواهد شد.

در صورت ظن به عملیات پولشویی ارایه گزارش به سایر مراجع، رافع مسئولیت گزارش دهی معاملات و عملیات مشکوک به واحد مبارزه با پولشویی سازمان نمی‌باشد.

پیوست‌ها:

قانون مبارزه با پولشویی مصوب ۱۳۸۶/۱۱/۰۲، مجلس شورای اسلامی

- ماده ۱- اصل بر صحت و اصالت معاملات تجاری موضوع ماده (۲) قانون تجارت است، مگر آن که براساس مفاد این قانون خلاف آن به اثبات برسد. استیلای اشخاص بر اموال و دارایی اگر توأم با ادعای مالکیت شود، دال بر ملکیت است.
- ماده ۲- جرم پولشویی عبارت است از:
- الف - تحصیل، تملک، نگهداری یا استفاده از عواید حاصل از فعالیت‌های غیرقانونی با علم به این که به طور مستقیم یا غیرمستقیم در نتیجه ارتکاب جرم به دست آمده باشد.
- ب - تبدیل، مبادله یا انتقال عوایدی به منظور پنهان کردن منشأ غیرقانونی آن با علم به این که به طور مستقیم یا غیرمستقیم ناشی از ارتکاب جرم بوده یا کمک به مرتکب به نحوی که وی مشمول آثار و تبعات قانونی ارتکاب آن جرم نگردد.
- ج- اخفاء یا پنهان کردن ماهیت واقعی، منشأ، منبع، محل، نقل و انتقال، جابه‌جایی یا مالکیت عوایدی که به طور مستقیم یا غیرمستقیم در نتیجه جرم تحصیل شده باشد.
- ماده ۳- عواید حاصل از جرم به معنای هر نوع مالی است که به طور مستقیم یا غیرمستقیم از فعالیت‌های مجرمانه به دست آمده باشد.
- ماده ۴- به منظور هماهنگ کردن دستگاه‌های ذی‌ربط در امر جمع‌آوری، پردازش و تحلیل اخبار، اسناد و مدارک، اطلاعات و گزارش‌های واصله، تهیه سیستم‌های اطلاعاتی هوشمند، شناسایی معاملات مشکوک و به منظور مقابله با جرم پولشویی شورای عالی مبارزه با پولشویی به ریاست و مسئولیت وزیر امور اقتصادی و دارایی و با عضویت وزراء بازرگانی، اطلاعات، کشور و رئیس بانک مرکزی با وظایف ذیل تشکیل می‌گردد:
- ۱- جمع‌آوری و کسب اخبار و اطلاعات مرتبط و تجزیه و تحلیل و طبقه‌بندی فنی و تخصصی آن‌ها در مواردی که قرینه‌ای بر تخلف وجود دارد طبق مقررات.
- ۲- تهیه و پیشنهاد آئین‌نامه‌های لازم درخصوص اجراء قانون به هیأت وزیران.
- ۳- هماهنگ کردن دستگاه‌های ذی‌ربط و پیگیری اجراء کامل قانون در کشور.
- ۴- ارزیابی گزارش‌های دریافتی و ارسال به قوه قضائیه در مواردی که به احتمال قوی صحت دارد و یا محتمل آن از اهمیت برخوردار است.
- ۵- تبادل تجارب و اطلاعات با سازمان‌های مشابه در سایر کشورها در چهارچوب مفاد ماده ۱۱ تبصره ۱- دبیرخانه شورای عالی دروزارت امور اقتصادی و دارایی خواهد بود.
- تبصره ۲- ساختار و تشکیلات اجرائی شورا متناسب با وظایف قانونی آن با پیشنهاد شورا به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

تبصره ۳- کلیه آئین‌نامه‌های اجرائی شورای فوق‌الذکر پس از تصویب هیأت وزیران برای تمامی اشخاص حقیقی و حقوقی ذی‌ربط لازم‌الاجراء خواهد بود. متخلف از این امر به تشخیص مراجع اداری و قضائی حسب‌مورد به دو تا پنج‌سال انفصال از خدمت مربوط محکوم خواهد شد.

ماده ۵- کلیه اشخاص حقوقی از جمله بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، بانک‌ها، مؤسسات مالی و اعتباری، بیمه‌ها، بیمه مرکزی، صندوق‌های قرض‌الحسنه، بنیادها و مؤسسات خیریه و شهرداری‌ها مکلفند آئین‌نامه‌های مصوب هیأت وزیران در اجراء این قانون را به مورد اجراء گذارند.

ماده ۶- دفاتر اسناد رسمی، وکلای دادگستری، حساب‌رسان، حسابداران، کارشناسان رسمی دادگستری و بازرسان قانونی مکلفند اطلاعات مورد نیاز در اجراء این قانون را که هیأت وزیران مصوب می‌کند، حسب درخواست شورای عالی مبارزه با پول‌شویی، ارائه نمایند.

ماده ۷- اشخاص، نهادها و دستگاه‌های مشمول این قانون (موضوع مواد ۵ و ۶) برحسب نوع فعالیت و ساختار سازمانی خود مکلف به رعایت موارد زیر هستند:

الف - احراز هویت ارباب رجوع و در صورت اقدام توسط نماینده یا وکیل، احراز سمت و هویت نماینده و وکیل و اصیل در مواردی که قرینه‌ای بر تخلف وجود دارد.

تبصره- تصویب این قانون ناقض مواردی که در سایر قوانین و مقررات احراز هویت الزامی شده است، نمی‌باشد.

ب - ارائه اطلاعات، گزارش‌ها، اسناد و مدارک مربوط به موضوع این قانون به شورای عالی مبارزه با پول‌شویی در چهارچوب آئین‌نامه مصوب هیأت وزیران.

ج - گزارش معاملات و عملیات مشکوک به مرجع ذی‌صلاحی که شورای عالی مبارزه با پول‌شویی تعیین می‌کند.

د - نگهداری سوابق مربوط به شناسایی ارباب رجوع، سوابق حساب‌ها، عملیات و معاملات به مدتی که در آئین‌نامه اجرائی تعیین می‌شود.

هتدوین معیارهای کنترل داخلی و آموزش مدیران و کارکنان به منظور رعایت مفاد این قانون و آئین‌نامه‌های اجرائی آن.

ماده ۸- اطلاعات و اسناد گردآوری شده در اجراء این قانون، صرفاً در جهت اهداف تعیین‌شده در قانون مبارزه با پول‌شویی و جرائم منشأ آن مورد استفاده قرار خواهد گرفت، افشاء اطلاعات یا استفاده از آن به نفع خود یا دیگری به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم توسط مأموران دولتی یا سایر اشخاص مقرر در این قانون ممنوع بوده و متخلف به مجازات مندرج در قانون مجازات انتشار و افشاء اسناد محرمانه و سری دولتی مصوب ۱۳۵۳/۱۱/۲۹ محکوم خواهد شد.

ماده ۹ - مرتکبین جرم پول‌شویی علاوه بر استرداد درآمد و عواید حاصل از ارتکاب جرم مشتمل بر اصل و منافع حاصل (و اگر موجود نباشد، مثل یا قیمت آن) به جزای نقدی به میزان یک چهارم عواید حاصل از جرم محکوم می‌شوند که باید به حساب درآمد عمومی نزد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران واریز گردد.

تبصره ۱- چنانچه عواید حاصل به اموال دیگری تبدیل یا تغییر یافته‌باشد، همان اموال ضبط خواهد شد.

تبصره ۲- صدور و اجراء حکم ضبط دارایی و منافع حاصل از آن در صورتی است که متهم به لحاظ جرم منشأ، مشمول این حکم قرار نگرفته باشد.

تبصره ۳- مرتکبین جرم منشأ، در صورت ارتکاب جرم پول‌شویی، علاوه بر مجازات‌های مقرر مربوط به جرم ارتكابی، به مجازات‌های پیش‌بینی شده در این قانون نیز محکوم خواهند شد.

ماده ۱۰- کلیه اموری که در اجراء این قانون نیاز به اقدام یا مجوز قضائی دارد باید طبق مقررات انجام پذیرد. قوه قضائیه موظف است طبق مقررات همکاری نماید.

ماده ۱۱- شعبی از دادگاه‌های عمومی در تهران و در صورت نیاز در مراکز استان‌ها به امر رسیدگی به جرم پول‌شویی و جرائم مرتبط اختصاص می‌یابد. اختصاصی بودن شعبه مانع رسیدگی به سایر جرائم نمی‌باشد.

ماده ۱۲- در مواردی که بین دولت جمهوری اسلامی ایران و سایر کشورها قانون معاضدت قضایی و اطلاعاتی در امر مبارزه با پولشویی تصویب شده باشد، همکاری طبق شرایط مندرج در توافقنامه صورت خواهد گرفت.

قانون فوق مشتمل بر دوازده ماده و هفت تبصره در جلسه علنی روز سه‌شنبه مورخ دوم بهمن‌ماه یکهزار و سیصد و هشتاد و شش مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۸۶/۱۱/۱۷ به تأیید شورای نگهبان رسید.

قانون اصلاح قانون مبارزه با پولشویی

در اجرای اصل یکصد و بیست و سوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران «قانون اصلاح قانون مبارزه با پولشویی» در جلسه علنی روز سه‌شنبه مورخ سوم مهرماه یکهزار و سیصد و نود و هفت مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۹۷/۱۰/۱۵ از سوی مجمع تشخیص مصلحت نظام با تأیید ماده (۵) و اصلاح بند «الف» ماده (۱)، بند «پ» ماده (۲)، بند «ب» ماده (۸) و الحاق یک تبصره به این بند و همچنین اصلاح بند «د» و تبصره (۴) بند «ذ» ماده (۸) موافق با مصلحت نظام تشخیص داده شد و طی نامه شماره ۹۵۸۲۰/۳۴۷ مورخ ۳/۱۱/۱۳۹۷ مجلس شورای اسلامی واصل گردیده و جهت اجرا ابلاغ شده است.

ماده ۱- متن زیر جایگزین ماده (۱) قانون مبارزه با پولشویی مصوب ۲/۱۱/۱۳۸۶ می‌شود:

«ماده ۱- اصطلاحات مندرج در این قانون در معانی مشروح زیر به کار می‌رود:

الف - جرم منشأ: هر رفتاری است که مطابق ماده (۲) قانون مجازات اسلامی مصوب ۱/۲/۱۳۹۲ جرم محسوب شود. از منظر این قانون تخلفات مذکور در قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز با اصلاحات بعدی جرم محسوب می‌شود.

ب - مال: هر نوع دارایی اعم از مادی یا غیر مادی، منقول یا غیرمنقول، مشروع یا غیرمشروع و هر نوع منفعت یا امتیاز مالی و همچنین کلیه اسناد مبین حق اعم از کاغذی یا الکترونیکی نظیر اسناد تجاری، سهام یا اوراق بهادار.

پ - مال حاصل از جرم: هر مالی که به طور مستقیم یا غیرمستقیم از جرم منشأ به دست آید از قبیل مالی که از جرائم اقتصادی و جرم تأمین مالی تروریسم حاصل می‌شود

همچنین، مال موضوع جرم یا مالی که برای ارتکاب جرم اختصاص داده شده است در حکم مال به دست آمده از جرم است.

ت - اشخاص مشمول: اشخاص مذکور در مواد (۵) و (۶) این قانون.

ث - مشاغل غیرمالی: مشاغلی که شاغلین آن معاملات زیادی را به صورت نقدی انجام داده و از نظر پولشویی در معرض خطر قرار دارند از قبیل پیش فروش کنندگان مسکن یا خودرو، تلافروشان، صرافان، فروشندگان خودرو، فرشهای قیمتی، فروشندگان عتیقه جات و هرنوع محصول گران قیمت.

ج - خدمات پایه: خدماتی است که طبق مقررات مربوطه، پیش نیاز و لازمه ارائه سایر خدمات توسط اشخاص مشمول می‌باشد و پس از آن ارباب رجوع به منظور اخذ خدمات مکرر و متمادی به اشخاص مشمول مراجعه می‌کنند.

چ - معاملات و عملیات مشکوک:

معاملات و عملیات مشکوک شامل هر نوع معامله، دریافت یا پرداخت مال اعم از فیزیکی یا الکترونیکی یا شروع به آنها است که براساس قرائن و اوضاع و احوالی مانند موارد زیر ظن وقوع جرم را ایجاد کند:

۱- معاملات و عملیات مالی مربوط به ارباب رجوع که بیش از سطح فعالیت مورد انتظار وی باشد.

۲- کشف جعل، اظهار کذب یا گزارش خلاف واقع از سوی مراجعان قبل یا بعد از آنکه معامله یا عملیات مالی صورت گیرد و نیز در زمان اخذ خدمات پایه.

۳- معاملات یا عملیات مالی که به هر ترتیب مشخص شود صوری یا ظاهری بوده و مالک شخص دیگری است.

۴- معاملات یا عملیات مالی بیش از سقف مقرر در آیین نامه اجرائی این قانون هر چند مراجعان قبل یا حین معامله یا عملیات مزبور از انجام آن انصراف داده یا بعد از انجام آن بدون دلیل منطقی نسبت به فسخ قرارداد اقدام نمایند.»

ماده ۲- ماده (۲) قانون به شرح زیر اصلاح می شود:

«ماده ۲- پول شویی عبارت است از:

الف - تحصیل، تملک، نگهداری یا استفاده از عواید حاصل از ارتکاب جرائم با علم به منشأ مجرمانه آن.

ب - تبدیل، مبادله یا انتقال عوایدی به منظور پنهان یا کتمان کردن منشأ مجرمانه آن با علم به اینکه به طور مستقیم یا غیرمستقیم از ارتکاب جرم به دست آمده یا کمک به مرتکب جرم منشأ به نحوی که وی مشمول آثار و تبعات قانونی ارتکاب آن جرم نشود.

پ - پنهان یا کتمان کردن منشأ، منبع، محل، نقل و انتقال، جابه جایی یا مالکیت عوایدی که به طور مستقیم یا غیرمستقیم در نتیجه جرم تحصیل شده باشد.

تبصره ۱- هرگاه ظن نزدیک به علم به عدم صحت معاملات و تحصیل اموال وجود داشته باشد مانند آن که نوعاً و باتوجه به شرایط امکان تحصیل آن میزان دارایی در یک زمان مشخص وجود نداشته باشد مسؤولیت اثبات صحت آنها برعهده متصرف است. منظور از علم در این تبصره و تبصره (۳) همان است که در قانون مجازات اسلامی برای علم قاضی تعریف شده است.

تبصره ۲- داراشدن اموال موضوع این قانون منوط به ارائه اسناد مثبت می باشد. علاوه بر این چنانچه ارزش اموال مزبور بیش از ده میلیارد (۱۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال برای سال پایه و معادل افزایش یافته آن بر اساس نرخ تورم برای سالهای بعد باشد وجود سابقه از آن در سامانه های مربوطه مطابق قوانین و مقررات لازم است. عدم تقدیم اسناد مثبت که قابل راستی آزمایی باشد به حکم دادگاه مستوجب جزای نقدی به میزان یک چهارم ارزش آن اموال خواهد بود، در این صورت اصل مال موضوع قانون تا زمان رسیدگی قضائی توقیف می شود. چنانچه پس از رسیدگی اثبات شود دارا شدن مشروع بوده از مال رفع توقیف و در غیراین صورت ضبط می شود.

تبصره ۳- چنانچه ظن نزدیک به علم بر تحصیل مال از طریق نامشروع وجود داشته باشد در حکم مال نامشروع محسوب و مرتکب در صورتی که مشمول مجازات شدیدتری نباشد به حبس درجه شش محکوم می شود. در هر صورت مال مزبور ضبط خواهد شد مگر اینکه تحصیل مشروع آن اثبات شود.»

ماده ۳- متن زیر جایگزین ماده (۳) قانون می شود:

« ماده ۳- عواید حاصل از جرم به معنای هر نوع مال یا امتیازی است که به طور مستقیم یا غیرمستقیم از ارتکاب جرائم، اعم از جرائم منشأ و پول شویی، به دست آمده باشد.

تبصره ۱- جرم منشأ موضوع این ماده اعم است از اینکه در داخل یا در خارج از کشور واقع شده باشد مشروط بر اینکه جرم واقع شده در خارج از کشور جمهوری اسلامی ایران نیز مطابق قانون جرم باشد.

تبصره ۲- کلیه آلات و ادواتی که در فرآیند جرم پول شویی وسیله ارتکاب جرم بوده یا در اثر جرم تحصیل شده یا حین ارتکاب، استعمال و یا برای استعمال اختصاص یافته و در هر مرحله از مراحل تعقیب و رسیدگی به دست آید در صورت احراز اطلاع مالک از قصد مجرمانه مرتکب توقیف می شود. این ابزار و اموال از لحاظ شیوه نگهداری و سایر امور تابع مقررات ماده (۱۴۷) قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۴/۱۲/۱۳۹۲ خواهد بود.»

ماده ۴- متن زیر جایگزین ماده (۴) قانون می شود:

« ماده ۴- به منظور هماهنگی برای پیشگیری و مقابله با جرائم پول شویی و تأمین مالی تروریسم، شورای عالی مقابله و پیشگیری از جرائم پول شویی و تأمین مالی تروریسم، که در این قانون به اختصار شورا نامیده می شود، به ریاست وزیر امور اقتصادی و دارایی و با عضویت وزرای صنعت، معدن و تجارت، اطلاعات، کشور، دادگستری و امور خارجه، نماینده رئیس قوه قضائیه، دادستان کل کشور یا نماینده وی، رئیس سازمان بازرسی کل کشور یا نماینده وی، رئیس سازمان اطلاعات سپاه، رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و سه نفر از نمایندگان مجلس شورای اسلامی به عنوان ناظر به پیشنهاد کمیسیون های اقتصادی، شوراها و امور داخلی کشور و قضائی و حقوقی و تصویب مجلس با وظایف ذیل تشکیل می شود:

۱ - تعیین راهبردها و برنامه ریزی در جهت اجرای قانون.

۲ - تهیه و پیشنهاد آیین نامه‌های لازم درخصوص اجرای قانون برای تصویب به هیأت وزیران.

۳ - هماهنگ کردن دستگاههای زیر مجموعه دولت در امر جمع آوری، پردازش و تحلیل اخبار، اسناد، مدارک، اطلاعات و گزارش های واصله، تهیه سامانه‌های هوشمند و شناسایی معاملات مشکوک و گزارش به مراجع ذی ربط جهت انجام اقدامات لازم.

تبصره ۱ - دبیرخانه شورا در وزارت امور اقتصادی و دارایی خواهد بود.

تبصره ۲ - ساختار و تشکیلات اجرائی شورا متناسب با وظایف قانونی آن با پیشنهاد شورا به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

تبصره ۳ - کلیه آیین نامه‌های اجرائی شورای فوق الذکر پس از تصویب هیأت وزیران برای تمامی اشخاص حقیقی و حقوقی ذی ربط، با رعایت ماده (۱۴) این قانون لازم الاجراء خواهد بود. متخلف از این امر به تشخیص مراجع اداری و قضائی حسب مورد به دو تا پنج سال انفصال از خدمت مربوط یا محرومیت از همان شغل محکوم خواهد شد.

ماده ۵ - متن زیر جایگزین ماده (۵) قانون می شود:

« ماده ۵ - کلیه صاحبان مشاغل غیرمالی و مؤسسات غیرانتفاعی و همچنین اشخاص حقیقی و حقوقی از جمله بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، بانکها، مؤسسات مالی و اعتباری، بیمه ها، بیمه مرکزی، صندوق های قرض الحسنه، بنیادها و مؤسسات خیریه، شهرداری ها، صندوق های بازنشستگی، نهادهای عمومی غیردولتی، تعاونی های اعتباری، صرافی ها، بازار سرمایه (بورسهای اوراق بهادار) و سایر بورسها، شرکتهای کارگزاری، صندوق ها و شرکتهای سرمایه گذاری و همچنین مؤسساتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام می باشد از قبیل شرکت ملی نفت ایران، سازمان گسترش و نوسازی ایران و غیر آنها، مکلفند آیین نامه های اجرائی هیأت وزیران در ارتباط با این قانون و قانون مبارزه با تأمین مالی تروریسم را اجراء کنند.»

ماده ۶ - متن زیر جایگزین ماده (۶) قانون می شود:

« ماده ۶ - کلیه اشخاص موضوع ماده (۵) این قانون، از جمله گمرک جمهوری اسلامی ایران، سازمان امور مالیاتی کشور، سازمان ثبت اسناد و املاک کشور، دفاتر اسناد رسمی، وکلای دادگستری، حسابرسان، حسابداران، کارشناسان رسمی دادگستری و بازرسان قانونی مکلفند اطلاعات مورد نیاز در اجرای این قانون را طبق مصوبات هیأت وزیران حسب درخواست شورا یا مرکز اطلاعات مالی به آنها ارائه نمایند.»

ماده ۷ - متن زیر جایگزین ماده (۷) قانون می شود:

« ماده ۷ - اشخاص، نهادها و دستگاههای مشمول این قانون (موضوع مواد ۵ و ۶) برحسب نوع فعالیت و ساختار سازمانی خود مکلف به رعایت موارد زیر هستند:

الف - احراز هویت و شناسایی مراجعان، مالکان واقعی و در صورت اقدام توسط نماینده یا وکیل، احراز سمت و هویت نماینده، وکیل و اصیل.

تبصره - مقررات این بند نافی ضرورت احراز هویت به موجب قوانین و مقررات دیگر نیست.

ب - ارائه اطلاعات، گزارش ها، اسناد و مدارک لازم به مرکز اطلاعات مالی در چهارچوب قانون و آیین نامه مصوب هیأت وزیران.

پ - ارائه گزارش معاملات یا عملیات یا شروع به عملیات بیش از میزان مصوب شورا یا معاملات و عملیات مشکوک بانکی، ثبتی، سرمایه گذاری، صرافی، کارگزاری و مانند آنها به مرکز اطلاعات مالی.

تبصره - معاملات و عملیات مشکوک شامل هر نوع معامله، دریافت یا پرداخت مال اعم از فیزیکی یا الکترونیکی یا شروع به آنها است که براساس اوضاع و احوالی مانند ارزش، موضوع یا طرفین آن برای انسان به طور متعارف ظن وقوع جرم را ایجاد کند؛ نظیر:

۱ - معاملات و عملیات مالی مربوط به ارباب رجوع که به نحو فاحش بیش از سطح فعالیت مورد انتظار وی باشد.

۲ - کشف جعل، اظهار کذب یا گزارش خلاف واقع از سوی مراجعان قبل یا بعد از آنکه معامله یا عملیات مالی صورت گیرد و نیز در زمان اخذ خدمات پایه.

۳ - معاملات یا عملیات مالی که به هر ترتیب مشخص شود صوری یا ظاهری بوده و مالک شخص دیگری است.

۴- معاملات یا عملیات مالی که اقامتگاه قانونی هریک از طرفین در مناطق پرخطر (از نظر پولشویی) واقع شده است. فهرست این مناطق توسط شورا مشخص می شود.

۵- معاملات یا عملیات مالی بیش از سقف مقرر در آیین نامه اجرائی. هرچند مراجعان، قبل یا حین معامله یا عملیات مزبور از انجام آن انصراف داده یا بعد از انجام آن بدون دلیل منطقی نسبت به فسخ قرارداد اقدام نمایند.

ت- نگهداری سوابق مربوط به شناسایی ارباب رجوع، مالک، سوابق حسابها، عملیات و معاملات داخلی و خارجی حداقل به مدت پنج سال پس از پایان رابطه کاری یا انجام معامله موردی است که شیوه آن به موجب آیین نامه اجرائی این قانون تعیین می شود. تبصره- این بند ناقض سایر قوانین که نگهداری اسناد را بیش از مدت یاد شده الزامی نموده نخواهد بود.

ث- تدوین معیارهای کنترل داخلی و آموزش مدیران و کارکنان به منظور رعایت مفاد این قانون و آیین نامه های اجرائی آن. تبصره- هر یک از مدیران و کارکنان دستگاههای اجرائی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۸/۷/۱۳۸۶ عالمأ و عمداً و به قصد تسهیل جرائم موضوع این قانون از انجام تکالیف مقرر در هر یک از بندهای فوق به استثنای بند «ث» خودداری نماید علاوه بر انفصال موقت درجه شش به جزای نقدی درجه شش محکوم می شود. در صورتی که عدم انجام تکالیف مقرر ناشی از تقصیر باشد مرتکب به انفصال موقت درجه هفت محکوم خواهد شد. مدیران و کارکنان سایر دستگاههای حاکمیتی و بخشهای غیردولتی در صورت عدم انجام تکالیف مقرر در این ماده به استثنای بند «ث»، به جزای نقدی درجه شش محکوم می گردند.

ماده ۸- ماده زیر به عنوان ماده (۷ مکرر) به قانون الحاق می شود:

«ماده ۷ مکرر- به منظور اجرای این قانون و قانون مبارزه با تأمین مالی تروریسم، سیاست ها و تصمیمات شورا، «مرکز اطلاعات مالی» با ساختار و ترکیب مندرج در تبصره (۲) این ماده زیر نظر شورا با وظایف و اختیارات زیر در وزارت امور اقتصادی و دارایی تشکیل می شود:

الف- دریافت، گردآوری، نگهداری، تجزیه و تحلیل و ارزیابی اطلاعات و بررسی معاملات و عملیات مشکوک به پولشویی و تأمین مالی تروریسم، ردیابی جریان وجوه و انتقال اموال با رعایت ضوابط قانونی و گزارش معاملات و عملیات مشکوک به پولشویی و تأمین مالی تروریسم.

ب- وزارت اطلاعات، نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، گمرک جمهوری اسلامی ایران، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، بانکها، سازمان ثبت احوال کشور، بیمه مرکزی ایران، سازمان امور مالیاتی کشور، سازمان ثبت اسناد و املاک کشور، سازمان حسابرسی، سازمان بورس و اوراق بهادار، ستاد مرکزی مبارزه با قاچاق کالا و ارز، ستاد مبارزه با مواد مخدر و سازمان تعزیرات حکومتی، موظفند پاسخ استعلامات مرکز در مورد اطلاعات تکمیلی مرتبط با معاملات و تراکنش های مالی مشکوک به پولشویی را به صورت برخط امن به این مرکز ارسال نمایند. همچنین، اطلاعات موضوع این ماده با لحاظ مفاد ماده (۱۱۷) قانون برنامه پنجساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۴/۱۲/۱۳۹۵ در اختیار قوه قضائیه قرار می گیرد.

تبصره- واگذاری اطلاعات امنیتی طبقه بندی شده بعد از طی مراحل رسیدگی اطلاعاتی ارائه خواهد شد.

پ- بررسی و ارزیابی نحوه تحصیل و مشروعیت دارایی ها و عملیات مشکوک اشخاص در گزارش های واصله و ارسال آنها به مراجع ذی صلاح قضائی برای رسیدگی در مواردی که به احتمال قوی صحت دارد و یا محتمل بودن آن از اهمیت برخوردار است.

ت- جلوگیری از نقل و انتقال وجوه یا اموال مشکوک به پولشویی و تأمین مالی تروریسم و اطلاع به مرجع صالح قضائی جهت رسیدگی مطابق حکم تبصره (۱) این ماده.

ث- ارائه مشاوره به اشخاص مشمول برای مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم در قالب ابلاغ اصول راهنما.

ج- تدوین آیین نامه های مربوط به روشها و مصادیق گزارش معاملات مالی مشکوک و اعمال موضوع این قانون و قانون مبارزه با تأمین مالی تروریسم جهت تصویب در هیأت وزیران و سپس ارجاع به مراجع ذی ربط.

چ - تهیه برنامه‌های آموزشی در زمینه آثار زیانبار پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم، شیوه‌های متداول در انجام جرائم مذکور و ابزارهای مؤثر پیشگیری از آن، از طریق شورای عالی پیشگیری از وقوع جرم.

ح - همکاری با اشخاص، سازمان‌ها و نهادها یا دستگاههای دولتی و سازمان‌های مردم نهاد که در زمینه مبارزه با پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم فعالیت می‌کنند.

خ - تهیه و ارسال منظم گزارش‌هایی درباره اقدامات انجام شده و ارائه پیشنهادهای مربوط به شورا و شورای عالی پیشگیری از وقوع جرم.

د - همکاری و تبادل اطلاعات با مراکز مشابه در سایر کشورها، سازمان‌ها، مجامع منطقه‌ای، بین‌الدولی و بین‌المللی ذی ربط مطابق قوانین و مقررات.

ضوابط و نحوه همکاری و تبادل اطلاعات و همچنین چگونگی انتخاب طرفهای تبادل به موجب آیین نامه ای است که توسط شورا تهیه شده و به تصویب شورای عالی امنیت ملی می‌رسد.

ذ - انجام سایر وظایف محوله از سوی شورا در چهارچوب مقررات این قانون.

تبصره ۱- توقیف و جلوگیری از نقل و انتقال وجوه یا اموال مشکوک به جرائم پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم و یا انجام هرگونه تحقیقات منوط به اخذ مجوز از مراجع قضائی ذی صلاح است؛ مگر در موارد فوری که به مقام قضائی دسترسی نیست که در این صورت مرکز اطلاعات مالی می‌تواند دستور توقیف و جلوگیری از انتقال وجوه و اموال مشکوک را حداکثر تا بیست و چهار ساعت صادر و بلافاصله پس از حصول دسترسی، مراتب را به مقام قضائی گزارش و مطابق دستور وی عمل کند. چنانچه بعد از بیست و چهار ساعت مجوز مراجع قضائی صادر نشود، رفع توقیف می‌شود.

تبصره ۲- مرکز اطلاعات مالی یک مؤسسه دولتی تابع وزارت امور اقتصادی و دارایی است. این مرکز متشکل از رئیس و به تعداد لازم معاون و گروههای کارشناسی از قبیل کارگروه حقوقی قضائی، پیگیری و نظارت، تحلیل و بررسی اطلاعات مالی می‌باشد. رئیس مرکز از میان افراد دارای حداقل ده سال سابقه مدیریتی یا قضائی مرتبط و با شرایط زیر با رأی حداقل دوسوم اعضای شورا و با حکم رئیس شورا منصوب می‌شود. دوره ریاست چهار سال و تجدید آن برای یک بار مجاز است. تشکیلات این مرکز در چهارچوب این قانون بر اساس آیین نامه ای است که توسط شورا تدوین می‌شود و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

علاوه بر رعایت قوانین و مقررات عمومی، رئیس و کارکنان مرکز باید دارای این شرایط باشند:

۱- وثاقت و حسن شهرت

۲- توانایی انجام وظایف

۳- نداشتن هرگونه سابقه محکومیت کیفری

۴- سلامت مالی، اخلاقی و امنیتی

۵ - تعهد به اسلام، انقلاب، نظام اسلامی و قانون اساسی و التزام اعتقادی و عملی به ولایت فقیه

شرایط مقرر در بندهای (۱)، (۴) و (۵) از وزارت اطلاعات و سازمان اطلاعات سپاه استعلام می‌شود و صرفاً پس از احراز کلیه شرایط مذکور و همچنین پس از دریافت موافقت این دو نهاد در خصوص بندهای مورد اشاره، رئیس مرکز مطابق مقررات فوق و سایر کارکنان مرکز، توسط رئیس مرکز تعیین می‌شوند. کلیه دستگاههای اجرائی از قوای سه گانه و نیروهای نظامی و انتظامی مکلفند در صورت درخواست مرکز اطلاعات مالی و با تصویب شورا نسبت به تأمین کارکنان بخشهای مرکز که از افراد مجرب و با سابقه آن نهاد انتخاب می‌شوند همکاری لازم را داشته باشند. همکاری نیروهای نظامی و انتظامی بر اساس ضوابط مربوطه فرماندهی کل قوا است.

تبصره ۳- علاوه بر ضابطین عام، وزارت اطلاعات و سازمان اطلاعات سپاه در جرائم این قانون و قانون مبارزه با تأمین مالی تروریسم ضابط دادگستری می‌باشند.

تبصره ۴- نحوه و سطح دسترسی به اطلاعات مالی و اداری مربوط به جرائم پول شویی و تأمین مالی تروریسم و همچنین تعریف برخط امن به موجب دستورالعملی است که توسط شورا تهیه می شود و به تصویب شورای عالی امنیت ملی می رسد.»
ماده ۹- متن زیر جایگزین ماده (۸) قانون می شود:

« ماده ۸- اطلاعات و اسناد گردآوری شده در اجرای این قانون، صرفاً در جهت کشف و رسیدگی به جرائم استفاده می شود. افشای اطلاعات و اسناد یا استفاده از آنها به نفع خود یا دیگری به طور مستقیم یا غیرمستقیم توسط مأموران دولتی یا سایر اشخاص مقرر در این قانون ممنوع بوده و متخلف به مجازات حبس تعزیری درجه پنج محکوم خواهد شد.»
ماده ۱۰- متن زیر جایگزین ماده (۹) قانون می شود:

« ماده ۹- اصل مال و درآمد و عواید حاصل از ارتکاب جرم منشأ و جرم پول شویی (و اگر موجود نباشد مثل یا قیمت آن) مرتکبین جرم پول شویی مصادره می شود و همچنین چنانچه جمع اموال، درآمد و عواید مذکور تا ده میلیارد (۱۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال باشد به حبس تعزیری درجه پنج و ارقام بیشتر از آن به حبس تعزیری درجه چهار در هر دو مورد علاوه بر مجازات قبل به جزای نقدی معادل وجوه یا ارزش مالی که مورد پول شویی واقع گردیده محکوم می شوند.
تبصره ۱- چنانچه عواید حاصل از جرم به اموال دیگری تبدیل یا تغییر یافته باشد همان اموال و در صورت انتقال به ثالث با حسن نیت، معادل آن از اموال مرتکب ضبط می شود.
تبصره ۲- صدور و اجرای حکم ضبط دارایی و منافع حاصل از آن در صورتی است که متهم به لحاظ جرم منشأ، مشمول این حکم قرار نگرفته باشد.

تبصره ۳- مرتکبین جرم منشأ در صورت ارتکاب جرم پول شویی علاوه بر مجازاتهای مقرر مربوط به جرم منشأ، به مجازاتهای پیش بینی شده در این قانون نیز محکوم خواهند شد. مرتکبین جرم پول شویی در صورت عدم ارتکاب جرم منشأ صرفاً به مجازات مقرر در این ماده محکوم می شوند.
تبصره ۴- در صورتی که جرم پول شویی به صورت سازمان یافته ارتکاب یابد، موجب تشدید در مجازات به میزان یک درجه خواهد بود.

تبصره ۵- در صورتی که اشخاص حقوقی مرتکب جرم پول شویی شوند علاوه بر مجازاتهای مقرر در ماده (۲۰) قانون مجازات اسلامی به جزای نقدی معادل دو تا چهار برابر وجوه یا ارزش مالی که مورد پول شویی واقع گردیده محکوم می شوند.
تبصره ۶- چنانچه این اموال متعلق به غیر باشد و در دادگاه صالحه مشخص شود که بدون اطلاع مالک استفاده شده یا اینکه مالک رضایت نداشته و این امر را به مراجع قانونی اعلام نموده یا اینکه امکان اعلام نداشته است به مالک آن مسترد می شود.»
ماده ۱۱- متن زیر جایگزین ماده (۱۱) قانون می شود:

« ماده ۱۱- شعبی از دادگاههای عمومی در تهران و در صورت نیاز در مراکز استانها به امر رسیدگی به جرم پول شویی و جرائم مرتبط اختصاص می یابد. تخصصی بودن شعبه مانع رسیدگی به سایر جرائم نمی باشد.
تبصره - در مواردی که مرتکب جرم پول شویی از مقامات موضوع مواد (۳۰۷) و (۳۰۸) قانون آیین دادرسی کیفری و مرتکب جرم منشأ، شخصی غیر از مقامات مذکور باشد، به جرم پول شویی حسب مورد در دادگاههای کیفری تهران یا مرکز استان رسیدگی می شود.»

ماده ۱۲- متن زیر به عنوان ماده (۱۳) به قانون الحاق می شود:
« ماده ۱۳- مجازات شروع به جرم، معاونت و شرکت در جرائم موضوع این قانون و مقررات راجع به تشدید و تخفیف مجازات، حسب مورد تابع قانون مجازات اسلامی است.»

ماده ۱۳- متن زیر به عنوان ماده (۱۴) به قانون الحاق می شود:

« ماده ۱۴- آیین نامه اجرایی این قانون ظرف مدت سه ماه از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون توسط شورا تهیه می شود و پس از تأیید توسط رئیس قوه قضائیه به تصویب هیأت وزیران می رسد.»

قانون فوق مشتمل بر سیزده ماده در جلسه علنی روز سه شنبه مورخ ۳/۷/۱۳۹۷ مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۵/۱۰/۱۳۹۷ از سوی مجمع تشخیص مصلحت نظام با تأیید ماده (۵) و اصلاح بند «الف» ماده (۱)، بند «پ» ماده (۲)، بند «ب» ماده (۸) و الحاق یک تبصره به این بند و همچنین اصلاح بند «د» و تبصره (۴) بند «ذ» ماده (۸) موافق با مصلحت نظام تشخیص داده شد.

آیین نامه اجرایی قانون مبارزه با پولشویی

وزیران عضو کارگروه موضوع تصویب نامه شماره ۴۱۷۳۳/ت/۲۱۷۸۶۹ مورخ ۱۳۸۷/۱۱/۲۳ به استناد اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و با رعایت تصویب نامه یادشده، آیین نامه اجرایی قانون مبارزه با پول شویی را به شرح زیر تصویب نمودند:

فصل اول - تعاریف

ماده ۱- در این آیین نامه اصطلاحات و عبارات به کار رفته به شرح زیر تعریف می گردند:

الف - قانون: قانون مبارزه با پول شویی - مصوب ۱۳۸۶ -

ب - ارباب رجوع: مشتری و یا هر شخص اعم از اصیل، وکیل یا نماینده قانونی که برای برخورداری از خدمات، انجام معامله، نقل و انتقال وجوه و اموال گران قیمت (نظیر طلا، جواهرات، عتیقه و آثار هنری گران بها و غیره) به اشخاص حقیقی و حقوقی مشمول قانون مراجعه می نماید.

ج - شناسایی اولیه: تطبیق و ثبت مشخصات اظهار شده توسط ارباب رجوع با مدارک شناسایی و در صورت اقدام توسط نماینده یا وکیل علاوه بر ثبت مشخصات وکیل یا نماینده، ثبت مشخصات اصیل.

د - شناسایی کامل: شناسایی دقیق ارباب رجوع به هنگام ارائه خدمات پایه به شرح مذکور در بندهای (د) و (ه) ماده (۳) این آیین نامه.

ه - مؤسسات اعتباری: بانکها (اعم از بانکهای ایرانی و شعب و نمایندگی بانکهای خارجی مستقر در جمهوری اسلامی ایران)، مؤسسات اعتباری غیربانکی، تعاونیهای اعتبار، صندوق های قرض الحسنه، شرکت لیزینگ، شرکت های سرمایه پذیر، صرافی ها و سایر اشخاص حقیقی و حقوقی که به امر واسطه گری وجوه اقدام می نمایند.

و - معاملات و عملیات مشکوک: معاملات و عملیاتی که اشخاص با در دست داشتن اطلاعات و یا قراین و شواهد منطقی ظن پیدا کنند که این عملیات و معاملات به منظور پول شویی انجام می شود.

تبصره - قراین و شواهد منطقی عبارت است از شرایط و مقتضیاتی که یک انسان متعارف را وادار به تحقیق درخصوص منشأ مال و سپرده گذاری یا سایر عملیات مربوط می نماید.

برخی از این عملیات و معاملات مشکوک عبارتند از:

- ۱- معاملات و عملیات مالی مربوط به ارباب رجوع که بیش از سطح فعالیت مورد انتظار وی باشد.
- ۲- کشف جعل، اظهار کذب و یا گزارش خلاف واقع از سوی ارباب رجوع قبل یا بعد از آنکه معامله ای صورت گیرد و نیز در زمان اخذ خدمات پایه.

۳- معاملاتی که به هر ترتیب مشخص شود ذینفع واقعی حداقل یکی از متعاملین ظاهری آن شخص یا اشخاص دیگری بوده اند.

۴- معاملات تجاری بیش از سقف مقرر که با موضوع فعالیت ارباب رجوع و اهداف تجاری شناخته شده از وی مغایر باشد.

۵- معاملاتی که اقامتگاه قانونی طرف معامله در مناطق پرخطر (از نظر پول شویی) واقع شده باشد.

۶- معاملات بیش از سقف مقرر که ارباب رجوع، قبل یا حین معامله از انجام آن انصراف داده و یا بعد از انجام معامله بدون دلیل منطقی نسبت به فسخ قرارداد اقدام نماید.

۷- معاملاتی که طبق عرف کاری اشخاص مشمول، پیچیده، غیرمعمول و بدون اهداف اقتصادی واضح می‌باشد.

ز - سقف مقرر: مبلغ یکصد و پنجاه میلیون (۱۵۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال وجه نقد یا معادل آن به سایر ارزها و کالای گران‌بها هیأت وزیران در صورت نیاز، سقف مذکور را با توجه به شرایط اقتصادی کشور تعدیل خواهد نمود.

ح - وجه نقد: هرگونه مسکوک و اسکناس و انواع چکهایی که نقل و انتقال آنها

مستند نشده و غیرقابل ردیابی باشد، از قبیل چک‌های عادی در وجه حامل و سایر چکهایی که دارنده آن غیرذی‌نفع اولیه باشد (از قبیل چک‌های پشت‌نویس شده توسط اشخاص ثالث، انواع چک پول و چک مسافرتی و ایران چک و موارد مشابه).

ط - اشخاص مشمول: تمامی اشخاص حقیقی و حقوقی موضوع مواد (۵) و (۶) قانون از جمله بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، بانک‌ها، مؤسسات مالی و اعتباری، بورس اوراق بهادار، بیمه‌ها، بیمه مرکزی، صندوقهای قرض‌الحسنه، بنیادها و مؤسسات خیریه و شهرداری‌ها و همچنین دفاتر اسناد رسمی، وکلای دادگستری، حساب‌رسان، حسابداران، کارشناسان رسمی دادگستری و بازرسان قانونی.

ی - مشاغل غیرمالی: اشخاصی که معاملات زیادی را به صورت نقدی انجام داده و از نظر پول‌شویی در معرض خطر قرار دارند از قبیل پیش‌فروشندگان مسکن یا خودرو، تلافروشان، فروشندگان خودرو و فروشهای گران‌قیمت و فروشندگان عتیقه و محصولات فرهنگی گران‌قیمت.

ک - خدمات پایه: خدماتی که طبق مقررات، پیش‌نیاز و لازمه ارائه سایر خدمات توسط اشخاص مشمول می‌باشد و پس از آن ارباب رجوع به منظور اخذ خدمات مکرر و متمادی به اشخاص مشمول مراجعه می‌کنند، نظیر افتتاح هر نوع حساب در بانکها، اخذ کد معاملاتی در بورس اوراق بهادار، اخذ کد اقتصادی، اخذ کارت بازرگانی و جواز کسب.

ل - شناسه ملی اشخاص حقوقی: شماره منحصر به فردی که براساس تصویب‌نامه شماره ۱۶۱۶۹/ت/۳۹۲۷۱ هـ مورخ ۱۳۸۸/۱/۲۹ به تمامی اشخاص حقوقی اختصاص می‌یابد.

م - شماره فراگیر اشخاص خارجی: شماره منحصر به فردی که مطابق تصویب‌نامه شماره ۱۶۱۷۳/ت/۴۰۲۶۶ هـ مورخ ۱۳۸۸/۱/۲۹ به تمامی اتباع خارجی مرتبط با جمهوری اسلامی ایران توسط پایگاه ملی اطلاعات اتباع خارجی اختصاص می‌یابد.

ن - شورا: شورای عالی مبارزه با پول‌شویی.

س - دبیرخانه: دبیرخانه شورای عالی مبارزه با پول‌شویی به شرح مذکور در ماده (۳۷).

ع - واحد اطلاعات مالی: واحدی متمرکز و مستقل که مسئولیت دریافت، تجزیه و تحلیل و ارجاع گزارشهای معاملات مشکوک به مراجع ذی‌ربط را به عهده دارد به شرح مذکور در ماده (۳۸).

فصل دوم - شناسایی ارباب رجوع

ماده ۲- مؤسسات اعتباری، بیمه‌ها و شرکت بورس موظفند هنگام ارائه تمامی خدمات و انجام عملیات پولی و مالی حتی کم‌تر از سقف مقرر از جمله انجام هرگونه دریافت و پرداخت، حواله وجه، صدور و پرداخت چک، ارائه تسهیلات، صدور انواع کارت دریافت و پرداخت، صدور ضمانت‌نامه، خرید و فروش ارز و اوراق گواهی سپرده و اوراق مشارکت، قبول ضمانت و تعهد ضامنان به هر شکل از قبیل امضای سفته، بروات و اعتبارات اسنادی، خرید و فروش سهام نسبت به شناسایی اولیه ارباب رجوع (به شرح بندهای «الف» و «ب» ماده (۳)) اقدام نموده و اطلاعات آن را در سیستمهای اطلاعاتی خود ثبت نمایند.

تبصره - پرداخت قبوض دولتی و خدمات شهری کمتر از سقف مقرر نیازی به شناسایی ندارد.

ماده ۳- تمامی اشخاص مشمول مکلف به شناسایی اولیه ارباب رجوع هنگام انجام هرگونه معامله، عملیات و ارائه خدمات بیش از سقف مقرر و یا هنگام وجود ظن به انجام پول‌شویی، به شرح زیر می‌باشند:

الف - شناسایی اولیه شخص حقیقی

۱- شناسایی اولیه شخص حقیقی براساس شماره ملی و کدپستی محل سکونت و تطابق آن با اصل کارت ملی در حد متعارف صورت می‌پذیرد.

تبصره - در صورت ارتباط بر خط اشخاص مشمول با سازمان ثبت احوال کشور و تطبیق از آن طریق، اخذ شناسنامه عکسدار یا گواهینامه رانندگی یا گذرنامه معتبر بلامانع می‌باشد.

۲- درخصوص اتباع خارجی، گذرنامه معتبر کشور متبوع که دارای مجوز ورود و اقامت باشد یا کارت هویت و یا برگ آمایش اتباع خارجی معتبر، مدارک شناسایی محسوب می‌گردد.

تبصره - اجرای تمامی تکالیف مذکور در آیین‌نامه اجرایی قانون الزام اختصاص شماره ملی و کدپستی برای کلیه اتباع ایرانی همچنان الزامی است.

ب - شناسایی اولیه شخص حقوقی

۱- شناسایی اولیه شخص حقوقی براساس شناسه ملی و کدپستی اقامتگاه قانونی شخص حقوقی و تطبیق آن با اصل یا تصویر مصدق کارت شناسه (مذکور در آیین‌نامه الزام استفاده از شناسه ملی اشخاص حقوقی) صورت می‌گیرد.

۲- درخصوص شخص حقوقی خارجی، شناسایی با اخذ مدارک مجوز فعالیت معتبر در ایران و شماره اختصاصی اتباع خارجی مأخوذه از پایگاه ملی اطلاعات اتباع خارجی صورت خواهد گرفت.

۳- شناسایی اولیه شخص حقیقی معرفی شده از سوی شخص حقوقی برابر ضوابط مقرر در مورد اشخاص حقیقی صورت خواهد پذیرفت.

۴- متصدیان شناسایی اولیه ارباب رجوع موظفند در مواردی که نسبت به اصالت مدارک شناسایی ارائه شده توسط ارباب رجوع ابهام داشته باشند، از طریق تحقیق از سایر نظام‌ها و پایگاه‌های اطلاعاتی و یا استعلام از مراجع ذی‌ربط قانونی مطلع نسبت به

۵- رفع ابهام و شناسایی اقدام نمایند. به هر حال، ارائه خدمت تا رفع ابهام متوقف می‌گردد.

ج - شناسایی اولیه در موارد غیربانکی

۱- تمامی اشخاصی که عهده‌دار ارائه خدمات مربوط به صندوق امانات و صندوق پستی در کشور هستند، به هنگام ارائه خدمت موظف به شناسایی ارباب رجوع می‌باشند.

۲- تمامی اشخاصی که در زمینه قبول یا جابجایی امانات و ارائه خدمات پستی به ارباب رجوع فعالیت دارند، موظفند در مواردی که ارزش امانات و محموله‌های پستی از سوی ارباب رجوع بیش از سقف مقرر اعلام می‌گردد، نسبت به شناسایی ارباب رجوع اقدام نمایند.

۳- تمامی اصنافی که به تشخیص شورا در معرض استفاده پولشویان قرار دارند، موظفند در تمامی معاملات بیش از سقف مقرر نسبت به شناسایی اولیه مشتریان اقدام و آن را ثبت نمایند. این عده همچنین موظف به درج شماره منحصر به فرد اشخاص در فاکتور فروش هستند.

د - شناسایی کامل اشخاص حقیقی

اشخاص مشمول موظفند به هنگام ارائه خدمات پایه (به ویژه در زمان افتتاح حساب بانکی) علاوه بر شناسایی اولیه (مذکور در بند الف این ماده) نسبت به شناسایی کامل ارباب رجوع و تخمین سطح فعالیت مورد انتظار وی به شرح زیر اقدام نمایند:

۱- اخذ معرفی‌نامه معتبر با امضای حداقل یک نفر از مشتریان شناخته شده یا اشخاص مورد اعتماد یا معرفی‌نامه از یکی از مؤسسات اعتباری دارای مجوز از بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، سازمانهای دولتی و یا نهادهای و کانونهای حرفه‌ای رسمی.

۲- اخذ اطلاعات از ارباب رجوع در مورد سوابق ارتباط با اشخاص مشمول و استعلام از اشخاص مذکور به منظور تعیین صحت اطلاعات ارائه شده از سوی ارباب رجوع.

۳- اخذ جواز کسب معتبر به ویژه در مورد مشاغل غیرمالی که بیشتر در معرض پول‌شویی قرار دارند از قبیل تلافروشان، فروشندگان اشیای گرانبهاتر، بنگاههای معاملات املاک و خودرو.

- ۴- اخذ گواهی اشتغال به کار از اشخاص حقیقی دارای جواز کسب و یا از اشخاص حقوقی دارای شناسه ملی.
- ۵- اخذ اطلاعات در مورد نوع و میزان فعالیت ارباب رجوع جهت تعیین سطح گردش موردانتظار ارباب رجوع در حوزه فعالیت خود.
- هـ - شناسایی کامل اشخاص حقوقی.
- ۱- اخذ اطلاعات راجع به نوع، ماهیت و میزان فعالیت ارباب رجوع به منظور تخمین سطح فعالیت موردانتظار.
- ۲- اخذ اطلاعات درخصوص اساسنامه، شرکتنامه، سهامداران عمده، نوع فعالیت، تأمین کنندگان منابع مالی شخص حقوقی، مؤسسان، مدیران، بازرسان، حسابرسان و نشانی اقامتگاه آنان.
- ۳- اخذ اطلاعات مربوط به رتبه‌بندی شرکت از مراجع ذی‌ربط (از قبیل شرکت‌های سنجش اعتبار، رتبه‌بندی معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رییس‌جمهور و یا سایر مراجع حرفه‌ای).
- تبصره - در صورت عدم رتبه‌بندی شرکت، شخص مشمول باید رأساً از طریق بررسی صورتهای مالی تأیید شده توسط یکی از اعضای جامعه حسابداران رسمی نسبت به تعیین سطح فعالیت مورد انتظار ارباب رجوع اقدام نماید و در صورت عدم الزام شخص حقوقی به انتخاب یکی از اعضای جامعه حسابداران رسمی آخرین صورتهای مالی معتبر شرکت مستقیماً مورد بررسی قرار می‌گیرد.
- ۴- اخذ تعهد از مدیران و صاحبان امضاء مبنی بر اینکه آخرین مدارک و اطلاعات مربوط به شخص حقوقی را ارائه داده‌اند و متعهد گردند هر نوع تغییر در موارد مذکور را بلافاصله اطلاع دهند.
- تبصره - نحوه تعیین سطح فعالیت مورد انتظار ارباب رجوع در اشخاص مشمول مطابق دستورالعملی است که به پیشنهاد شخص مشمول به تصویب شورا خواهد رسید.
- ماده ۴- مدارک یادشده در بندهای (د) و (هـ) ماده (۳) باید حسب مورد از پایگاه‌های اطلاعاتی ذی‌ربط استعلام و نسبت به صحت اسناد و اطلاعات ارائه شده (از جمله شماره ملی، شناسه ملی و غیره) اطمینان حاصل گردد. استعلام کننده باید زمان اخذ تأییدیه از پایگاه‌های مذکور را به همراه مشخصات خود در اسناد یادشده گواهی نماید.
- ماده ۵ - چنانچه ارباب رجوع مدارک شناسایی مذکور در مواد فوق را ارائه ننماید و یا ظن به انجام فعالیت‌های پول‌شویی یا سایر جرایم مرتبط وجود داشته باشد، اشخاص مشمول باید از ارائه خدمت به وی خودداری و مراتب را به واحد اطلاعات مالی گزارش نمایند.
- تبصره - اشخاص مشمول می‌توانند در دستورالعملهای داخلی خود مدارک دیگری را که اطلاعات مذکور (به ویژه اطلاعات مورد نیاز در تعیین سطح مورد انتظار فعالیت ارباب رجوع) را به صورت مطمئن تأمین نماید مورد قبول قرار دهند. اشخاص مشمول می‌توانند در دستورالعملهای داخلی، میزان شناسایی را با رعایت اطمینان به تأمین اطلاعات مورد نیاز، با توجه به نوع و ماهیت و سطح فعالیت مورد انتظار ارباب رجوع تنظیم نمایند.
- ماده ۶- ارائه خدمات پایه به صورت الکترونیکی و بدون شناسایی کامل ارباب رجوع و انجام هرگونه تراکنش مالی الکترونیکی غیرقابل ردیابی یا بی‌نام و ارائه تسهیلات مربوط ممنوع است.
- ماده ۷- اشخاص مشمول، به هنگام ارائه خدمات پایه به مشاغل غیرمالی باید ضمن دریافت مدارک مذکور در بندهای (د) و (هـ)، تعهدات لازم درخصوص اجرای قانون و مقررات مبارزه با پول‌شویی را از آنان اخذ نمایند. در صورت خودداری مشاغل غیرمالی از ارائه این تعهد و یا خودداری از عمل به تعهدات، اشخاص مشمول باید از ارائه خدمات به وی خودداری نمایند.
- ماده ۸- اشخاص مشمول موظف به انجام شناسایی کامل مجدد مشتریان مؤسسات مالی، در مورد مؤسساتی که به تشخیص دبیرخانه در آن‌ها مقررات مبارزه با پول‌شویی رعایت می‌شود، نمی‌باشند.
- ماده ۹- اشخاص مشمول موظفند هنگام افتتاح و انسداد حساب افراد سیاسی خارجی دقت و نظارت ویژه به عمل آورند.
- ماده ۱۰- اشخاص مشمول موظفند در هنگام ارائه خدمات نسبت به مراقبت مداوم و نظارت بیش‌تر بر اشخاصی که از طریق واحد اطلاعات مالی به آنها اعلام می‌گردد، اقدام نمایند.

ماده ۱۱- اشخاص مشمول به هنگام ارائه خدمات پایه به ارباب رجوع آنان را متعهد نمایند که:

الف - اطلاعات مورد درخواست اشخاص مشمول را که در این آیین نامه مشخص گردیده است، ارائه و مقررات مربوط به مبارزه با پول شویی را رعایت نمایند.

ب - اجازه استفاده اشخاص دیگر از خدمات پایه دریافتی را ندهند و در صورت اقدام بلافاصله موضوع را به شخص مشمول اطلاع دهند. موارد قانونی (از قبیل وکالت یا نمایندگی) به شرط درج مشخصات نماینده یا وکیل و شناسایی اولیه و ثبت مشخصات وی شامل این بند نمی باشد.

تبصره - تعهدات فوق باید صریح و دقیق به ارباب رجوع توضیح داده شود. در صورت عدم قبول ارباب رجوع و یا عدم توجه ارباب رجوع به تعهدات خود، ارائه خدمات به وی متوقف گردد.

ماده ۱۲- اشخاص مشمول موظفند در تمامی فرم های مورد استفاده، محل مناسب برای درج یکی از شماره های شناسایی معتبر (حسب مورد شماره ملی، شناسه ملی و شماره فراگیر اتباع بیگانه) و کدپستی را پیش بینی نمایند و این مشخصات به طور کامل و دقیق دریافت و تطبیق داده شود.

ماده ۱۳- اشخاص مشمول موظفند در تمامی نرم افزارها، بانکها و سیستم های اطلاعاتی که عملیات پولی و مالی در آنها ثبت می شود، محل لازم برای درج یکی از شماره های معتبر (حسب مورد شماره ملی، شناسه ملی و شماره فراگیر اتباع بیگانه) و کدپستی را پیش بینی نموده و امکان جستجو براساس شماره های مذکور در نرم افزارها را فراهم نمایند.

ماده ۱۴- اشخاص مشمول موظفند مشخصات درج شده اشخاص و اماکن ثبت شده در سیستم های اطلاعاتی خود را هر شش ماه یک بار به مراجع ذی ربط ارسال و صحت آن را کنترل و آخرین تغییرات را دریافت نمایند. در صورت کشف هرگونه مغایرت قطعی و غیرقابل رفع موارد باید به واحد اطلاعات مالی گزارش گردد.

ماده ۱۵- اشخاص مشمول موظفند ظرف شش ماه پس از ابلاغ این آیین نامه در مورد مشتریان قبلی که از قبل خدمات پایه را دریافت نموده و بر مبنای آن هنوز به فعالیت خود ادامه می دهند، تکالیف فوق را عملی سازند.

تبصره ۱- آن دسته از مشتریان قبلی که در مرحله تطبیق، مشخصات آنها دارای مغایرت بوده است، موظفند ظرف سه ماه نسبت به رفع مغایرت اقدام نمایند. چنانچه مغایرت مذکور رفع نگردد، واحدهای مبارزه با پول شویی در هر دستگاه موظفند موارد را به واحد اطلاعات مالی ارسال نمایند.

تبصره ۲- آن دسته از مشتریان قبلی که متوسط فعالیت آنها در سال مطابق دستورالعمل مربوط که به تصویب شورا خواهد رسید، کم اهمیت باشد، از شمول این ماده مستثنی هستند.

ماده ۱۶- از زمان ابلاغ این آیین نامه، اشخاص مشمول موظفند آن دسته از اسناد و مدارکی را که شورا مشخص می سازد، به صورت پستی به آدرس ارباب رجوع ارسال نمایند. از تاریخ مذکور، اشخاص مشمول باید در مورد محل سکونت اشخاص حقیقی، کدپستی درج شده در کارت ملی و در مورد اشخاص حقوقی کدپستی اقامتگاه قانونی درج شده در کارت شناسه ملی را برای ارسال مدارک، مبنای عمل قرار دهند.

ماده ۱۷- اشخاص مشمول ارائه دهنده خدمات پایه موظفند به طور مداوم و مخصوصاً در موارد زیر اطلاعات مربوط به شناسایی کامل مشتری را به روز نمایند:

الف - در زمانی که براساس شواهد و قرائن احتمال آن وجود داشته باشد که وضعیت ارباب رجوع تغییرات عمده ای پیدا نموده است.

ب - در صورتی که شخص مشمول براساس شواهد و قرائن احتمال دهد ارباب رجوع در جریان عملیات پول شویی و یا تأمین مالی تروریسم قرار گرفته است.

فصل سوم - ساختار مورد نیاز و نحوه گزارش دهی

ماده ۱۸ - اشخاص مشمول قانون و نیز هیئت مدیره اتحادیه‌های صنفی مشاغل غیرمالی، مکلفند واحدی را با توجه به وسعت و گستردگی سازمانی خود به عنوان مسئول مبارزه با پول‌شویی به دبیرخانه معرفی نمایند. مسئول واحد باید از مدیران اشخاص مشمول انتخاب شود. دبیرخانه می‌تواند در صورت لزوم، براساس اهمیت واحد، صلاحیت اعضای واحد مذکور را بررسی نماید.

تبصره ۱- تمامی اشخاص مشمول مکلفند متناسب با گستره تشکیلات خود، ترتیبات لازم را به گونه‌ای اتخاذ نمایند که اطمینان لازم برای اجرای قوانین و مقررات مربوط به مبارزه با پول‌شویی حاصل گردد.

تبصره ۲- دبیرخانه در زمان تأیید صلاحیت افراد باید علاوه بر صلاحیت تخصصی با استعلام از مراجع ذی‌ربط نسبت به تعیین صلاحیت امنیتی و عمومی آنان نیز اقدام نماید.

ماده ۱۹- وظایف افراد یا واحدهای مسئول موضوع ماده (۱۸) به شرح زیر می‌باشد:

الف - بررسی، تحقیق، اولویت‌بندی و اعلام نظر در مورد گزارشهای ارسالی کارکنان دستگاه ذی‌ربط.

ب - ارسال فوری گزارشهای مذکور در قالب فرمهای مشخص شده به واحد اطلاعات مالی بدون اطلاع ارباب رجوع.

تبصره - ظرف زمانی مربوط به فوریت مذکور در این ماده با توجه به وضعیت اشخاص مشمول طی دستورالعملهای جداگانه از سوی شورا ابلاغ می‌گردد. در هر صورت این زمان از چهار روز کاری بیش‌تر نخواهد بود.

ج - نظارت بر فعالیت مشتریانی که از خدمات پایه استفاده می‌کنند به منظور شناسایی معاملات مشکوک.

د - تهیه نرم‌افزارهای لازم به منظور تسهیل در دسترسی سریع به اطلاعات مورد نیاز در اجرای قانون و مقررات و نیز شناسایی سیستمی معاملات مشکوک.

هـ - طراحی ساز و کار لازم جهت نظارت و کنترل فرآیندهای مبارزه با پول‌شویی (فرآیندهای جمع‌آوری و تحلیل اطلاعات، استخدام نیروها، آموزش و غیره) و ارزیابی و ممیزی میزان اجرای آن در دستگاه مربوط.

و - تأمین اطلاعات تکمیلی مورد نیاز واحد اطلاعات مالی و سایر مراجع که در امر مبارزه با تروریسم ذیصلاح می‌باشند.

ز - صدور بخشنامه‌های لازم درخصوص اجرای قانون و مقررات مربوط به مبارزه با پول‌شویی پس از موافقت دبیرخانه.

ح - بازرسی و نظارت از واحدهای تحت امر به منظور اطمینان از اجرای کامل قوانین و مقررات.

ط - تهیه آمارهای مربوط به اقدامات دستگاه مربوط در مبارزه با پول‌شویی و نتایج آن.

ی - ارسال پرونده اشخاص مذکور در تبصره (۳) ماده (۴) قانون به مراجع ذی‌ربط با هماهنگی واحد اطلاعات مالی.

ک - نگهداری سوابق و گزارشهای مکاتبات مربوط به دستگاه متبوع درخصوص موارد مربوط به پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم.

ل - تهیه برنامه سالانه اجرای قانون در شخص مشمول و کنترل ماهانه میزان اجرای آن.

ماده ۲۰- دستگاههای مسئول نظارت بر اشخاص مشمول (از قبیل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران، سازمان بورس و اوراق بهادار، سازمان بازرسی کل کشور، سازمان ثبت اسناد و املاک کشور، اتحادیه‌های صنفی و سازمان اوقاف و امور خیریه) موظفند در بازرسیهای معمول خود رعایت مقررات مبارزه با پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم را مدنظر قرار داده و نسبت به رعایت و یا عدم رعایت آن اعلام نظر نمایند.

ماده ۲۱- دبیرخانه موظف است هر شش ماه یک بار عملکرد دستگاههای مذکور در ماده (۲۰) را بررسی و به شورا گزارش نماید.

ماده ۲۲- اشخاص مشمول موظفند فهرست خلاصه اطلاعات دریافت‌کنندگان خدمات پایه را در رابطه با موضوع مبارزه با پول‌شویی در صورت اعلام واحد اطلاعات مالی در پایان هر ماه به نحوی که واحد مذکور مشخص می‌سازد در اختیار آن واحد قرار دهند.

تبصره - خلاصه اطلاعات یادشده باید شامل نام و نام خانوادگی، شماره ملی و تاریخ ارائه خدمات پایه در مورد اشخاص حقیقی و در مورد اشخاص حقوقی نام و شناسه ملی یا کد اقتصادی و در مورد اتباع بیگانه، شماره فراگیر اتباع خارجی باشد. سایر موارد مورد نیاز پس از تصویب شورا به اشخاص مشمول اعلام خواهد شد.

ماده ۲۳- به منظور تسریع در رسیدگی به گزارشها، فرد یا کارگروه‌های مسئول مبارزه با پول‌شویی باید اختیارات و دسترسیهای لازم و کافی را در محدوده هر یک از اشخاص مشمول، برای انجام وظایف خود داشته باشند و انجام تحقیقات و گزارش به مراجع ذی‌ربط توسط آنان نباید منوط به تأیید و تصویب مراجع دیگری باشد.

ماده ۲۴- به منظور تسریع در دسترسی به اطلاعات لازم، در صورت درخواست واحد اطلاعات مالی از اشخاص مشمول، یکی از اعضای کارگروه مبارزه با پول‌شویی شخص مشمول، با اختیار دسترسی به تمام اطلاعات شخص مشمول، در واحد اطلاعات مالی مستقر خواهد شد تا نیازهای اولیه واحد اطلاعات مالی را تأمین نماید. فرد یادشده به هیچ عنوان به اطلاعات واحد اطلاعات مالی دسترسی نخواهد داشت.

فصل چهارم - گزارش‌های الزامی

ماده ۲۵- تمامی کارکنان تحت امر اشخاص مشمول موظفند در صورت مشاهده معاملات و عملیات مشکوک (موضوع بند «و» ماده (۱)) مراتب را بدون اطلاع ارباب رجوع، به واحدهای مسئول مبارزه با پول‌شویی در هر دستگاه اطلاع دهند. در صورت عدم وجود این واحد، بالاترین مقام شخص مشمول، مسئول دریافت گزارشها و انجام اقدامات مقتضی خواهد بود. در صورت اطلاع ارباب رجوع، با متخلف مطابق مقررات رفتار خواهد شد.

ماده ۲۶- کارکنان تحت امر اشخاص مشمول موظفند تمامی معاملات بیش از سقف مقرر را که ارباب رجوع وجه آن را به صورت نقدی پرداخت می‌نماید، ثبت و همراه با توضیحات ارباب رجوع به واحدهای مسئول مبارزه با پول‌شویی در هر دستگاه و در صورت عدم وجود این واحد، به بالاترین مقام شخص مشمول اطلاع دهند. واحدهای مسئول مبارزه با پول‌شویی در هر دستگاه و یا بالاترین مقام شخص مشمول (در صورت عدم وجود واحد) موظفند خلاصه فرم‌های مذکور را در پایان هر هفته به نحوی که واحد اطلاعات مالی مشخص می‌سازد ارسال و اصل آن را به نحو کاملاً حفاظت شده، نگهداری نمایند.

تبصره ۱- ارائه‌دهندگان وجه نقد بیش از سقف مقرر موظفند توضیحات مورد نیاز مذکور در فرم ابلاغ شده را به اشخاص مشمول ارائه نمایند.

تبصره ۲- در صورت نقل و انتقال وجه نقد بیش از سقف مقرر با استفاده از روشهای غیربانکی مانند پست. کارکنان اشخاص مشمول موظف به ارائه گزارش به واحدهای مسئول مبارزه با پول‌شویی در هر شخص مشمول هستند. در صورت عدم وجود این واحد، گزارش‌ها باید به بالاترین مقام شخص مشمول جهت انجام اقدامات مقتضی ارسال گردد.

تبصره ۳- فرمها، میزان و نحوه اخذ اطلاعات از ارباب رجوع، نحوه و میزان اطلاعات اولیه ارسالی به واحد اطلاعات مالی و نحوه نگهداری و دسترسی به اطلاعات در هر شخص مشمول مطابق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که به تصویب شورا خواهد رسید.

ماده ۲۷- گزارش معاملات مشکوک و نیز سایر گزارشهایی که اشخاص مشمول موظف به ارسال آن هستند، بیانگر هیچ‌گونه اتهامی به افراد نبوده و اعلام آن به واحد اطلاعات مالی افشای اسرار شخصی محسوب نمی‌گردد و در نتیجه هیچ اتهامی از این بابت متوجه گزارش‌دهندگان مجری این آیین‌نامه نخواهد بود.

فصل پنجم - امور مربوط به مبادلات ارزی

ماده ۲۸- خرید و فروش ارز به هر صورت از جمله پرداخت ریال در داخل و دریافت ارز در خارج کشور و بالعکس، تنها در سیستم بانکی و صرافی‌های مجاز با رعایت قوانین و مقررات مجاز است و در غیر این صورت خرید و فروش ارز غیرمجاز محسوب و مشمول قانون نحوه اعمال تعزیرات حکومتی راجع به قاچاق کالا و ارز - مصوب ۱۳۷۴- مجمع تشخیص مصلحت نظام است.

ماده ۲۹- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است اطلاعات تفصیلی مربوط به خرید و فروش و نقل و انتقال ارز در سیستم بانکی و صرافی‌های مجاز را در پایان هر روز بانک اطلاعاتی که به همین منظور تهیه خواهد شد، ثبت نموده و امکان دسترسی و جستجوی واحدهای اطلاعات مالی را در آن فراهم نماید.

ماده ۳۰- تمامی اشخاص مشمول به ویژه بانک‌ها و صرافی‌ها موظف به ارسال اطلاعات ماده (۲۸) به بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران می‌باشند. عدم ارسال اطلاعات، ارسال ناقص و نادرست اطلاعات، خردکردن معاملات به مبالغ کمتر از سقف مقرر ممنوع بوده و با متخلف یا متخلفان مطابق مقررات رفتار خواهد شد.

ماده ۳۱- تمامی اشخاص مشمول موظفند با اتخاذ تدابیر و اقدامات لازم از رعایت مقررات مبارزه با پول‌شویی در شعب و نمایندگیهای خارج از کشور خود اطمینان حاصل نمایند.

ماده ۳۲- اشخاص مشمول موظفند در معاملات خود با کشورها و مناطقی که از سوی شورا اعلام می‌گردد، مراقبت لازم را به عمل آورند.

فصل ششم - نگهداری سوابق و اطلاعات

ماده ۳۳- تمامی اشخاص مشمول مکلفند مدارک مربوط به سوابق معاملات و عملیات مالی (اعم از فعال و غیرفعال) و نیز مدارک مربوط به سوابق شناسایی ارباب رجوع هنگام ارائه خدمات پایه را به صورت فیزیکی و یا سایر روشهای قانونی، حداقل به مدت پنج سال بعد از پایان عملیات نگهداری کنند. هیئت تسویه اشخاص حقوقی مشمول، در صورت انحلال نیز موظف به نگهداری اسناد تا پنج سال پس از رویداد مالی هستند.

تبصره ۱- سوابق و مدارک موضوع این ماده باید به گونه‌ای ضبط و نگهداری شود که در صورت درخواست واحد اطلاعات مالی و سایر مراجع ذی‌ربط، اطلاعات آن اسناد در ظرف زمانی مذکور در ماده (۱۹) قابل دسترسی باشد. ارائه اصل اسناد و مدارک، در صورت درخواست واحد اطلاعات مالی و سایر مراجع ذی‌ربط، باید حداکثر ظرف یک ماه صورت پذیرد. مسئولیت جستجو و ارائه اسناد با شخص مشمول است.

تبصره ۲- اسناد مذکور باید قابلیت بازسازی معاملات را در صورت نیاز ایجاد نماید.

تبصره ۳- این ماده ناقض سایر مقرراتی که نگهداری اسناد را بیش از مدت یادشده الزامی ساخته است، نیست.

ماده ۳۴- اشخاص مشمول موظفند سیستمهای اداری و مالی خود را به گونه‌ای سامان دهند که تمامی حساب‌ها و پرونده‌های یک شخص، مرتبط و قابل شناسایی و بررسی باشد.

فصل هفتم - آموزش

ماده ۳۵- تمامی اشخاص مشمول موظفند با همکاری دبیرخانه ترتیبات لازم جهت برقراری دوره‌های آموزشی بدو خدمت و ضمن خدمت کارکنان زیرمجموعه خود را فراهم نمایند. این دوره‌ها باید در جهت آشنایی با قانون، آیین‌نامه و دستورالعملهای مربوط، نحوه عملکرد پولشویان و به ویژه آخرین شگردهای پولشویان در استفاده از خدمات اشخاص مشمول و چگونگی محو منشأ مجرمانه وجوه باشد. طی نمودن دوره‌های یادشده برای ادامه خدمات کارکنان اشخاص مشمول در مشاغل ذی‌ربط الزامی است و سوابق دوره‌های مذکور باید در پرونده پرسنلی درج گردد.

ماده ۳۶- کارگروه‌های مسئول مبارزه با پول‌شویی در اشخاص مشمول موظفند با هماهنگی دبیرخانه نسبت به توجیه و آموزش عمومی و اطلاع‌رسانی به ارباب رجوع در مورد مزایای اجرای قانون برای مردم و تکالیف عمومی ارباب رجوع در این باره به نحو مناسب اقدام و گزارش آن را به دبیرخانه ارسال نمایند.

فصل هشتم - سایر موارد

ماده ۳۷- دبیرخانه در وزارت امور اقتصادی و دارایی تشکیل می‌شود و عهده‌دار وظایف زیر خواهد بود:

- ۱- انجام امور اداری مربوط به تشکیل جلسات شورا، ابلاغ و پیگیری مصوبات
- ۲- حضور فعال در مجامع بین‌المللی و تشریح اقدامات کشور در مبارزه با پول‌شویی
- ۳- پیگیری اجرا و اخذ گزارش عملکرد اشخاص مشمول، نظارت و بازرسی (دوره‌ای، اتفاقی و موردی) از اشخاص مشمول به منظور اطمینان از اجرای آیین‌نامه‌ها و دستورالعملهای

- ۴- مصوب در حوزه مسئولیت اشخاص مشمول و مشاغل غیرمالی مشمول و تهیه گزارش اجرای قانون و مقررات مربوط هر شش ماه یک بار و ارسال به شورا.
 - ۵- رتبه‌بندی سالانه اشخاص مشمول در مورد میزان رعایت مقررات مربوط به پول‌شویی و در صورت تصویب شورا، اعلام عمومی آن.
 - ۶- پاسخگویی به مراجع ذیصلاح، اعلام مواضع، تبلیغات، پشتیبانی از دیدارگاه
 - ۷- الکترونیک دبیرخانه و توجیه عمومی مردم با هماهنگی مراجع مسئول.
 - ۸- هماهنگی در تشکیل دوره‌های آموزشی در داخل و خارج کشور و تدوین و انتشار جزوات آموزشی.
 - ۹- برنامه‌ریزی سالانه اجرای قانون و آیین‌نامه‌های ذی‌ربط توسط مجریان و اشخاص مشمول.
 - ۱۰- حمایت مادی و معنوی از اشخاص مشمول و کارکنان ذی‌ربط که در راستای انجام وظایف خود در اجرای مقررات مبارزه با پول‌شویی مورد شکایت و تعرض ارباب رجوع قرار گیرند.
 - ۱۱- به روزرسانی آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های ذی‌ربط از طریق مراجع قانونی.
 - ۱۲- تهیه پیش‌نویس آیین‌نامه‌های لازم و اعلام‌نظر در مورد دستورالعمل‌های پیشنهادی اشخاص مشمول.
 - ۱۳- اعلام راه‌ها و فرآیندهای جدید پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم در کشور و پیشنهاد اصلاح آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌ها در صورت نیاز.
- ماده ۳۸- واحد اطلاعات مالی به منظور انجام اقدامات زیر در وزارت امور اقتصادی و دارایی تشکیل می‌گردد:
- ۱- جمع‌آوری و اخذ اطلاعات معاملات مشکوک
 - ۲- ارزیابی، بررسی و تحلیل اطلاعات گزارشها و معاملات مشکوک
 - ۳- درج و طبقه‌بندی اطلاعات در سیستمهای مکانیزه
 - ۴- اعلام مشخصات اشخاص دارای سابقه پول‌شویی و یا تأمین مالی تروریسم به اشخاص مشمول جهت مراقبت بیش‌تر و یا قطع همکاری، در صورت درخواست مراجع ذی‌ربط.
 - ۵- تأمین اطلاعات تحلیل شده مورد نیاز مراجع قضایی، ضابطان و دستگاههای مسئول مبارزه با تروریسم در کشور در صورت درخواست مراجع ذی‌ربط.
 - ۶- تهیه آمارهای لازم از اقدامات صورت گرفته در جریان مبارزه با پول‌شویی.
 - ۷- تهیه نرم‌افزارها و سیستمهای اطلاعاتی مورد نیاز.
 - ۸- تأمین امنیت اطلاعات جمع‌آوری شده.
 - ۹- تبادل اطلاعات با سازمانها و نهادهای بین‌المللی طبق مقررات.
 - ۱۰- جمع‌آوری و اخذ تجارب بین‌المللی.
 - ۱۱- ارسال گزارشهایی که به احتمال قوی صحت دارد یا محتمل آن از اهمیت برخوردار است به دستگاه قضایی.
 - ۱۲- پیگیری گزارشهای ارسالی در مراجع قضایی.
 - ۱۳- تهیه پیش‌نویس برنامه سالانه واحد اطلاعات مالی جهت تصویب شورا.
 - ۱۴- پاسخ به استعلام اشخاص مشمول در اسرع وقت.
 - ۱۵- اعلام نظر در مورد صلاحیت تخصصی مسئولان واحدهای مبارزه با پول‌شویی پیشنهادی از سوی مدیران اشخاص مشمول.
- ماده ۳۹- نصب و عزل دبیر با پیشنهاد وزیر امور اقتصادی و دارایی، تصویب شورا و حکم وزیر امور اقتصادی و دارایی صورت خواهد گرفت. واحد اطلاعات مالی زیر نظر دبیر به انجام وظایف محول شده خواهد پرداخت. تمامی پستهای دبیرخانه، واحد اطلاعات مالی و واحدهای زیرمجموعه، مشاغل حساس محسوب شده و تابع مقررات مربوط خواهند بود.

ماده ۴۰- معاونت توسعه مدیریت و سرمایه انسانی رییس جمهور موظف است به پیشنهاد شورا سه ماه ساختار سازمانی و شرح وظایف دبیرخانه و سایر واحدهای مورد نیاز را با ملاحظه تأمین نیروی انسانی مجرب جهت اجرای کامل قانون و افزایش حداقل در تشکیلات اداری ابلاغ نماید. تمامی دستگاههای اجرایی موظفند نسبت به تأمین نیروهای متخصص و مجرب با وزارت امور اقتصادی و دارایی همکاری داشته باشند.

ماده ۴۱- شورا می تواند کارگروه خاصی را تعیین نماید تا بر حسن اجرای وظایف و تکالیف محول شده به دبیرخانه و واحد اطلاعات مالی نظارتی داشته و گزارش بازرسی های خود را به شورا ارائه نمایند.

ماده ۴۲- وزارت امور اقتصادی و دارایی مسئول تأمین امکانات لازم و پشتیبانی مورد نیاز واحد اطلاعات مالی و دبیرخانه خواهد بود. ماده ۴۳- تمامی اشخاص مشمول موظفند ظرف سه ماه پس از ابلاغ این آیین نامه نسبت به تهیه پیش نویس دستورالعملهای لازم برای اجرای قانون و این آیین نامه و به ویژه دستورالعمل تشخیص عملیات و معاملات مشکوک اقدام و به دبیرخانه ارسال نمایند. دستورالعمل های مذکور و تغییرات احتمالی آنها در آینده، پس از تصویب در شورا باید ظرف سه ماه به تمامی کارکنان تحت امر اشخاص مشمول ابلاغ و آموزشهای لازم به آنها داده شود.

تبصره - در مورد مشاغل غیرمالی، وزارت بازرگانی با همکاری اتاقهای بازرگانی و تعاون و اتحادیه های صنفی به درخواست شورا اقدام خواهند نمود.

ماده ۴۴- یک ماه پس از ابلاغ این آیین نامه، پرداخت وجه نقد بیش از سقف مقرر در هر روز، توسط اشخاص مشمول (به ویژه مؤسسات اعتباری)، به ارباب رجوع ممنوع است. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است تدابیر و ساز و کار لازم را جهت تسهیل امور فراهم سازد.

ماده ۴۵- تمامی اشخاص مشمول مکلفند هنگام صدور مجوز یا تمدید مجوزهای قبلی برای مشاغل غیرمالی در بخش های مختلف، از متقاضیان تعهدات لازم را برای اجرای قانون و آیین نامه های مبارزه با پول شویی و تأمین مالی تروریسم اخذ و در پرونده آنها بایگانی نمایند. درج این تعهد در مواردی که شورا اعلام می کند، می تواند در اساسنامه اشخاص حقوقی نیز الزامی شود.

ماده ۴۶- در صورت ضرورت، شورا ضوابط و دستورالعمل های لازم برای حسن اجرای این آیین نامه را تصویب و از طریق دبیرخانه به مبادی، مراجع و اشخاص و صنوف ذی ربط ابلاغ خواهد نمود.

ماده ۴۷- تمامی اشخاص مشمول موظفند اطلاعات مورد درخواست واحد اطلاعات مالی در موضوع مبارزه با پول شویی را به نحوی که آن واحد تعیین کند جهت انجام وظایف محول شده تأمین نمایند.

ماده ۴۸- به منظور سهولت دسترسی به اطلاعات مشتریان و احراز صحت اسناد و اطلاعات ارائه شده از سوی افراد، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است نسبت به راه اندازی سامانه اطلاعات مشتریان مشتمل بر اطلاعات زیر اقدام نماید:

الف - اطلاعات ثبتی و صورتهای مالی مشتریان (حقوقی و حقیقی).

ب - اطلاعات شماره حسابها و تسهیلات ارائه شده به آنان و موارد سررسید و معوق شده (موضوع دستورالعمل تنظیم فرمهای اعطای تسهیلات و تعهدات بانکی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران).

ج - اطلاعات چکهای برگشتی.

د- اطلاعات مربوط به اظهارنامه مالیاتی مشتریان.

ه- اطلاعات محکومیتها و سفته های وخواستی اشخاص حقیقی و حقوقی که اسامی آنها در سیستم ثبت شده است.

و- اطلاعات سجلی ارائه شده توسط مشتریان.

ماده ۴۹- معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور موظف است بودجه مورد نیاز اجرای این آیین نامه را در سال اول تا سقف ده میلیارد (۱۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از محل اعتبارات مقرر در قانون بودجه تأمین و در سالهای بعد به میزان مورد نیاز در لایحه بودجه کل کشور منظور نماید.

این تصویب نامه در تاریخ ۱۳۸۸/۹/۱۱ به تأیید مقام محترم ریاست جمهوری رسیده است.

دستورالعمل اجرایی مبارزه با پول‌شویی در شرکت‌های تجاری و موسسات غیرتجاری

به منظور مبارزه با پول‌شویی و جلوگیری از تأمین مالی تروریسم و نیز فراهم آوردن تمهیدات لازم برای اجرای قانون مبارزه با پول‌شویی (مصوب دوم بهمن ماه ۱۳۸۶ مجلس شورای اسلامی) و نیز آئین‌نامه اجرائی قانون مبارزه با پول‌شویی موضوع تصویب نامه شماره ۱۸۱۴۳۴/ت ۴۳۱۸۲ ک مورخ ۱۳۸۸/۹/۱۴ وزیران عضو کارگروه تصویب آئین‌نامه‌های مربوط به قانون مبارزه با پول‌شویی، "دستورالعمل اجرایی مبارزه با پول‌شویی در شرکت‌های تجاری و موسسات غیرتجارتی" به شرح زیر ابلاغ می‌شود:

فصل اول: تعاریف

ماده ۱- در این دستورالعمل اصطلاحات و عبارات به کار رفته به شرح زیر تعریف می‌شود:

قانون: قانون مبارزه با پول‌شویی مصوب ۱۳۸۶/۱۱/۲؛

آئین‌نامه: آیین‌نامه اجرایی قانون مبارزه با پول‌شویی مصوب ۱۳۸۸/۹/۱۴ و اصلاحات بعدی آن،

شورا: شورای عالی مبارزه با پول‌شویی

شرکت: شرکت‌های تجاری موضوع قانون تجارت و موسسات غیرتجارتی اعم از آموزشی، پژوهشی، فرهنگی، خیریه، غیردولتی و... خدمات پایه: خدماتی که طبق مقررات، پیش‌نیاز و لازمه ارائه سایر خدمات می‌باشد و ارائه آن به ارباب رجوع موجب می‌شود تا وی بتواند برای اخذ خدمات مکرر و متمادی به شرکت مراجعه کند.

تبصره: خدمت پایه در این دستورالعمل صرفاً به خدماتی اطلاق می‌شود که منجر به مرادفات پولی و مالی شود.

واحد اطلاعات مالی: واحدی ملی، متمرکز و مستقل که مسئولیت دریافت، تجزیه و تحلیل و ارجاع گزارش‌های معاملات مشکوک به مراجع ذی‌ربط را بر عهده دارد؛ به شرح مذکور در ماده ۳۸ آیین‌نامه.

ارباب رجوع: هر شخص حقیقی و یا حقوقی (اعم از اصیل، وکیل یا نماینده قانونی) که برای دریافت خدمات موضوع فعالیت شرکت، به آن مراجعه می‌نماید.

پرونده اطلاعات ارباب رجوع: اطلاعات در مورد ارباب رجوع که هنگام شناسایی و در حین فعالیت وی توسط شرکت جمع‌آوری یا تکمیل می‌شود.

شناسایی ارباب رجوع: شناخت و تایید هویت ارباب رجوع با استفاده از منابع اطلاعاتی، مستندات و داده‌های مستقل، معتبر و قابل اتکا. شناسایی ارباب رجوع به دو گروه از اقدامات شامل «شناسایی اولیه» و «شناسایی کامل» تقسیم می‌شود:

شناسایی اولیه: تطبیق و ثبت مشخصات اظهار شده توسط ارباب رجوع با مدارک شناسایی و در صورت اقدام توسط نماینده یا وکیل، علاوه بر ثبت مشخصات وکیل یا نماینده، ثبت مشخصات اصیل.

شناسایی کامل: شناسایی دقیق ارباب رجوع به هنگام ارائه خدمات پایه به شرح مذکور در این دستورالعمل.

اشخاص مظنون: کلیه اشخاصی که اسامی و مشخصات آنها به جهت ظن به ارتباط با فعالیت‌های پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم از سوی واحد اطلاعات مالی تعیین و به شرکت اعلام می‌شود.

سقف مقرر: به شرح مندرج در بند ۱ ماده ۱ آیین‌نامه.

نشانی پست الکترونیک: صندوق پست مبتنی بر فضای مجازی است که شرکت پست جمهوری اسلامی ایران به تمامی اشخاص حقیقی و حقوقی براساس شماره ملی و شناسه ملی اعطا می‌نماید.

معاملات و عملیات مشکوک: معاملات و عملیاتی که اشخاص با در دست داشتن اطلاعات و یا قراین و شواهد منطقی ظن پیدا کنند که این معاملات و عملیات به منظور پول‌شویی و یا تأمین مالی تروریسم انجام می‌شود.

فصل دوم: شناسایی ارباب رجوع

ماده ۲: تمامی "شرکت‌ها" موظفند هنگام انجام هر گونه معامله، عملیات و ارائه خدمات که منجر به عملیات پولی و مالی می‌شود نسبت به شناسایی اولیه ارباب رجوع به شرح ذیل اقدام نموده و مدارک آن را در پرونده اطلاعات ارباب رجوع و سیستم‌های اطلاعاتی خود ثبت نمایند.

ماده ۳: شناسایی اولیه شخص حقیقی ایرانی براساس شماره ملی و کدپستی مندرج در پشت کارت ملی، شناسایی اولیه اشخاص خارجی براساس شماره فراگیر اشخاص خارجی و شناسایی اولیه شخص حقوقی براساس شناسه ملی و کدپستی اقامتگاه قانونی شخص حقوقی (مذکور در آئین نامه الزام استفاده از شناسه ملی اشخاص حقوقی) صورت می‌گیرد. شرکت موظف است اطلاعات اخذ شده را در فاکتورها و قراردادهای نیز درج نماید.

ماده ۴: لازم است شرکت‌هایی که اقدام به ارائه خدمات پایه می‌نمایند علاوه بر شناسایی اولیه نسبت به شناسایی کامل ارباب رجوع نیز اقدام نمایند. برای شناسایی کامل ارباب رجوع، شرکت موظف است اسناد و مستندات دال بر تأیید هویت واقعی شخصیت حقیقی و یا حقوقی و همچنین سهامداران بالای ۵ درصد و اعضای هیأت مدیره شخص حقوقی (و یا ارکان مشابه) را از وی اخذ نماید.

ماده ۵: اطلاعات و مدارک یاد شده در ماده فوق باید در صورت امکان حسب مورد از پایگاه‌های اطلاعاتی ذی‌ربط استعلام و نسبت به صحت اسناد و اطلاعات ارائه شده اطمینان حاصل گردد. لازم است پس از استعلام تصویر مدارک معتبر که توسط کارمند مربوطه تأیید گردیده در پرونده اطلاعات ارباب رجوع نگهداری شود.

ماده ۶: شرکت مسئول شناسایی ارباب رجوع می‌باشد و فروش کالا و ارائه خدمات به وی به منزله انجام فرایند شناسایی توسط شرکت می‌باشد. در صورت عدم انجام اقدامات فوق، مسئولیت هر اقدامی به عهده شرکت خواهد بود.

ماده ۷: در صورتی که شرکت به دلایلی همچون عدم همکاری ارباب رجوع نتواند اطلاعات لازم را برای شناسایی وی به دست آورد و یا ارباب رجوع اقدام به ارائه اطلاعات غیر واقعی نماید و یا مظنون به عملیات پولشویی باشد، شرکت موظف است گزارش این اقدام را در اسرع وقت از طریق شماره تماس ۰۱۲ ۵۵۵۸۰۰ یا پست الکترونیک به نشانی info@iranaml.com به واحد اطلاعات مالی اعلام نماید.

ماده ۸: شرکت‌ها موظفند در تمامی فرم‌ها، فاکتورها، قراردادهای و همچنین نرم‌افزارها، بانک‌ها و سیستم‌های اطلاعاتی که عملیات پولی و مالی در آن ثبت می‌شود، محل مناسب برای درج یکی از شماره‌های شناسایی معتبر (حسب مورد شماره ملی، شناسه ملی و شماره فراگیر اشخاص خارجی) و کدپستی را پیش‌بینی نمایند و این مشخصات را به طور کامل و دقیق دریافت و با مدارک شناسایی معتبر تطبیق دهند و امکان جستجو بر اساس شماره‌های مذکور در نرم‌افزارها را فراهم نمایند.

ماده ۹: ارائه خدمات پایه به اشخاص زیر ممنوع است و در صورت ارایه این گونه خدمات قبل از ابلاغ این دستورالعمل، شرکت‌ها موظفند فروش کالا و ارایه خدمات به آنان را متوقف نمایند:

در صورتی که ارباب رجوع از ارایه اطلاعات و مدارک موضوع این دستورالعمل خودداری نماید.

در صورتی که نماینده ارباب رجوع فاقد مدارک و اسناد قانونی دال بر نمایندگی باشد.

در صورتی که شرکت‌ها راساً و یا از طریق مراجع ذی‌صلاح احراز نمایند که اطلاعات ارایه شده توسط ارباب رجوع خلاف واقع است.

اشخاص ایرانی فاقد شناسه یا شماره ملی.

فصل سوم: ساختار مورد نیاز و نحوه گزارش دهی

ماده ۱۰: شرکت‌ها موظفند به منظور ارتباط با واحد اطلاعات مالی و اجرای برنامه‌های مبارزه با پول‌شویی نسبت به تعیین شخص یا واحد مبارزه با پول‌شویی اقدام نمایند.

تبصره: در صورت عدم تعیین مسئول، بالاترین مقام اجرائی (مدیرعامل و یا...) مسئول مبارزه با پولشویی خواهد بود.

ماده ۱۱: مسئول مبارزه با پول شویی که توسط شرکت رسماً به واحد اطلاعات مالی معرفی شده است در خصوص معاملات و عملیات مشکوک وظایف و مسئولیت‌هایی بر عهده دارد که شامل موارد زیر می‌باشد:

الف- آموزش کارکنان شرکت؛

اطمینان از حسن اجرای رویه‌های کشف موارد مشکوک؛

نظارت بر استقرار سیستم‌های کنترل داخلی و اجرای صحیح آن؛

بررسی، ارزیابی و در صورت نیاز بازبینی فرایندهای شناسایی و اطمینان از قابل اتکاء بودن این فرآیندها؛

ارسال معاملات و عملیات مشکوک به واحد اطلاعات مالی؛

پاسخگویی به استعلامات واحد اطلاعات مالی

ماده ۱۲: واحد حسابرسی داخلی شرکت موظف است براساس مفاد قانون و "دستورالعمل اجرایی مبارزه با پول شویی توسط حسابرسان"، هرگونه اطلاعات و مستندات دال بر فعالیت پولشویی را در اسرع وقت در اختیار حسابرس مستقل شرکت قرار دهد.

ماده ۱۳: در جهت اجرای صحیح مفاد این دستورالعمل، لازم است مسئول مبارزه با پول شویی شرکت در حوزه مربوطه از اختیارات و دسترسی‌های کافی مانند دسترسی به پرونده اطلاعاتی ارباب رجوع، سوابق معاملاتی و مالی آنان برخوردار بوده و در بررسی، اظهار نظر و ارسال گزارش استقلال داشته باشد.

فصل چهارم: گزارش‌های الزامی

ماده ۱۴: تمامی کارکنان تحت امر شرکت موظفند در صورت مشاهده معاملات و عملیات مشکوک مراتب را بدون اطلاع ارباب رجوع، به مسئول مبارزه با پول شویی در هر شرکت اطلاع دهند. در صورت اطلاع ارباب رجوع، با متخلف مطابق قانون رفتار خواهد شد.

تبصره ۱: فهرست معیارهای معاملات و عملیات مشکوک توسط واحد اطلاعات مالی تهیه و به روز می‌شود.

تبصره ۲: تشخیص متصدیان اجرایی در شرکت مبنی بر انجام عملیات و معاملات مشکوک، در درجه نخست اهمیت قرار دارد و معیارهای ارایه شده صرفاً بخشی از این معیارها را در بر می‌گیرد.

ماده ۱۵: لازم است هرگونه دریافت و پرداخت وجه با مبالغ بالا به ویژه بیش از سقف مقرر در معاملات صرفاً از طریق حساب بانکی ارباب رجوع (با روشهایی مانند دستگاههای POS و حواله های بانکی) انجام شود. در پرداخت وجه بیش از سقف مقرر لازم است وجه به حساب بانکی متعلق به خود ارباب رجوع یا طرف معامله یا قرارداد واریز شود.

ماده ۱۶: شرکت‌ها باید در چارچوب مقررات مربوط رویه‌های قابل اتکایی را جهت اقدامات مرتبط با کشف عملیات و معاملات مشکوک و گزارش‌دهی آن توسط کارکنان خود تدوین و به کلیه کارکنان ابلاغ نمایند.

ماده ۱۷: گزارش معاملات مشکوک و نیز سایر گزارش‌هایی که شرکت‌ها موظف به ارسال آن هستند، بیانگر هیچ‌گونه اتهامی به افراد نبوده و اعلام آن به واحد اطلاعات مالی افشای اسرار شخصی محسوب نمی‌گردد و در نتیجه هیچ اتهامی از این بابت متوجه گزارش‌دهندگان مجری این دستورالعمل نخواهد بود.

فصل پنجم: نگهداری سوابق و اطلاعات

ماده ۱۸: تمامی شرکت‌ها موظفند مدارک مربوط به سوابق معاملات و عملیات مالی (اعم از فعال و غیرفعال) و نیز مدارک مربوط به سوابق شناسایی ارباب رجوع هنگام فروش کالا و ارائه خدمات را به صورت فیزیکی و یا سایر روشهای قانونی، حداقل به مدت پنج سال بعد از پایان عملیات نگهداری کنند. هیئت تصفیه شرکت در صورت انحلال نیز موظف به نگهداری اسناد تا پنج سال پس از رویداد مالی هستند.

تبصره ۱: سوابق و مدارک موضوع این ماده باید به گونه‌ای ضبط و نگهداری شود که در صورت درخواست واحد اطلاعات مالی یا سایر مراجع ذی‌ربط، حداکثر ظرف چهار روز کاری نسخه الکترونیکی اطلاعات و حداکثر ظرف یک ماه اصل اسناد و سوابق ارایه شود. مسئولیت جستجو و ارائه اسناد با شرکت می‌باشد.

تبصره ۲: اسناد مذکور باید قابلیت بازسازی عملیات یا معاملات مالی ارباب رجوع را در صورت نیاز ایجاد نماید.

تبصره ۳: این ماده ناقض سایر مقرراتی که نگهداری اسناد را بیش از مدت یادشده الزامی ساخته است، نیست.

ماده ۱۹: شرکت‌ها موظفند سیستم‌های اداری و مالی خود را به گونه‌ای سامان دهند که تمامی حساب‌ها و پرونده‌های ارباب رجوع و کارکنان مرتبط بر اساس یکی از شماره‌های شناسایی یکتا قابل شناسایی و بررسی باشد.

ماده ۲۰: شرکت موظف است در کلیه سربرگها، قراردادها، فاکتورهای فروش، گواهی‌ها، مجوزها، مدارک صادره، اوراق تبلیغاتی، پروانه، اوراق مالی و حسابداری و... شناسه ملی (یا کد اقتصادی) و کد پستی خود را درج نمایند.

فصل ششم: آموزش

ماده ۲۱: شرکت باید برنامه‌های آموزشی مستمری را در مورد چگونگی شناسایی ارباب رجوع برای کارکنان خود تدارک ببیند. این برنامه آموزشی که حداقل شامل موارد زیر است، باید به گونه‌ای طراحی شود که کارکنان به شناخت کافی و منطقی نسبت به ضرورت، اهمیت و نحوه اجرای سیاست‌ها و رویه‌های شناسایی ارباب رجوع دست یابند:

الف) سیاست‌های مربوط به پذیرش ارباب رجوع جدید و اسناد اطلاعات مورد نیاز؛

نحوه اقدام موثر در صورت بروز مغایرت در اطلاعات و مدارک ارباب رجوع.

فصل هفتم: سایر موارد

ماده ۲۲: شرکت‌ها موظفند با اتخاذ تدابیر و اقدامات لازم از رعایت مقررات مبارزه با پول‌شویی در شعب و نمایندگی‌های داخل و خارج از کشور خود اطمینان حاصل نمایند.

ماده ۲۳: هیات مدیره، مدیریت ارشد و یا رده سازمانی معادل آن در شرکت باید از وجود برنامه‌های موثر شناسایی ارباب رجوع و پیاده‌سازی آن‌ها از طریق ایجاد رویه‌های مناسب اطمینان حاصل کند. این برنامه‌ها باید امکان نظارت موثر مدیریت بر سیستم‌ها، کنترل‌ها، تفکیک وظایف و آموزش کارکنان را فراهم آورند. مسئولیت نهایی تصمیمات اخذ شده در این خصوص بر عهده هیات مدیره یا ارکان معادل آن در شرکت است.

ماده ۲۴: ضوابط این دستورالعمل ناقض ضوابط اختصاصی مبارزه با پول‌شویی اعلامی به موسسات و شرکت‌های خاص (بانک‌ها، صرافی‌ها، بیمه‌ها و...) نمی‌باشد.

این دستورالعمل در ۲۴ ماده و ۷ تبصره در سیزدهمین جلسه شورای عالی مبارزه با پول‌شویی مورخ ۱۳۹۱/۳/۲۳ به تصویب رسید و از تاریخ ابلاغ، لازم‌الاجراست.